

INVESTOR**Kuu ajaga teenitud üle 7000 euro**

Augusti tulemustele tagasi vaadates tunneb investor Toomas rahuldust, sest portfelli on kosunud 2,54 protsendi võrra. Suurima tõusu tegid tehnoloogiafirma Apple ja Norra lõhekasvataja Lerøy Seafood. ▶ 14-15

HANGE**Tallinn sai komisjonilt nahutada**

Riigihangete vaidlustuskomisjon (VAKO) rahuldab juba teisele ringile jõudnud Tallinna liiklusmärkide hanke järjekordse vaidlustuse, märkides isegi, et mõni hanke tingimus näib soosivat üht turuosalist. ▶ 6

LÄHETUSED**Töötajaid Soome saates ähvardab trahv**

Kohati kafkalik asjaajamine ning vastuolulised juhendid omavad heidutavat mõju, mis eelduslikult ongi eesmärk, iseloomustas vandeadvokaat Paul Künnap töötajate Soome lähetamisel kehtima hakanud uut korda. ▶ 10

PÄEVA TEGIJA ▲**Äripäeva raadio alustab!**

Äripäeva raadio sagedusel 92,4 MHz alustas täna otse-eetris hommikuprogrammide ja muude toredate saadetega, kas olete valmis? Äripäeva hommikusaadete tegijad Meelis Mandel, Aivar Hundi, Igor Rõtov, Harry Tuul ja

Priit Jõgi igatahes on, samuti kõik teised ajakirjanikud, kes saateid tegema hakkavad. Eialgu saab raadiot kuulata Tallinnas ja Harjumaal, aga veebi vahendusel otse loomulikult mistahes maailmanurgas. ▶ Loe lisaks lk 2

Äripäev

Ausalt ja kartmatult

Esmaspäev, 4. september 2017
nr 155 (5753) 3 eurot

EUR/USD
1,1825 ▼

USD/EUR
0,8457 ▲

EUR/SEK
9,4818 ▲

EUR/RUB
69,1235 ▲

NordPool
39,52 ▲

Euribor
-0,273 ▲

TERMINALIPROJEKT

Gaasisõda Baltikumis

Eesti, Läti ja Leedu on poliitilises gaasisõjas, kus kõik tahavad oma, aga kui oktoobriks üksmeelt ei leita, jäävad kõik rahast ilma. ▶ 4-5

▶ Krimmi sõja puhkedes Leedu murdis, jättis regionaalse koostöö kõrvale ja pani Lääne-Leetu Klaipėda sadamasse püsti oma ujuterminali kõlava nimega Independence.

FOTO: VERSLO ŽINIOS

ROIGASAIAD OÜ

Roigasaadade valmistamine ja paigaldamine

tel 509 2933 • info@roigasaiaid.ee
www.roigasaiaid.ee

Äripäeva käsiraamat

www.kasiraamat.ee

TÄNA ÄRIPÄEVA RAADIOS

Kuidas jõukal turul edukas olla

7.00-9.15 Hommikuprogramm, mida juhivad Meelis Mandel

10.00-11.00 "Äripäev eetris". Saates analüüsitakse eelmise ja algava nädala kuumi teemasid. Saatejuht Vilja Kiisler.

12.00-13.00 "Ekspordivedurid". IT-ettevõtte Uptime omanik Eero Tohver jagab kogemusi, kuidas olla edukas eksporditöör Norras ja Šveitsis. Saatejuht Kristel Härma.

14.00-15.00 Äripäeva kullafond, saates korraldab Äripäev podcast'ina eetris olnud saateid "Kuidas tähtsate otsuste juures pea külm hoida?" ja "Miks lõviosa investoritest üle keskmise teenida ei oska?".

16.00-17.00 "Investor Toomase tund". Millele lisaks tootlusele investeerimisel tähelepanu pöörata, räägivad investorid ning investori käitumist uurinud Tõnn Talpsepp ja Tarvo Vaarmets. Saatejuhid on Juhan Lang ja Rivo Sarapik.

► Äripäeva raadiot saab kuulata Tallinnas ja Harjumaal sagedusel **92,4 MHz** ning igal pool mujal Äripäeva veebi kaudu.

Majandusmõttele annab hoogu ja energiat

EESTI GAAS

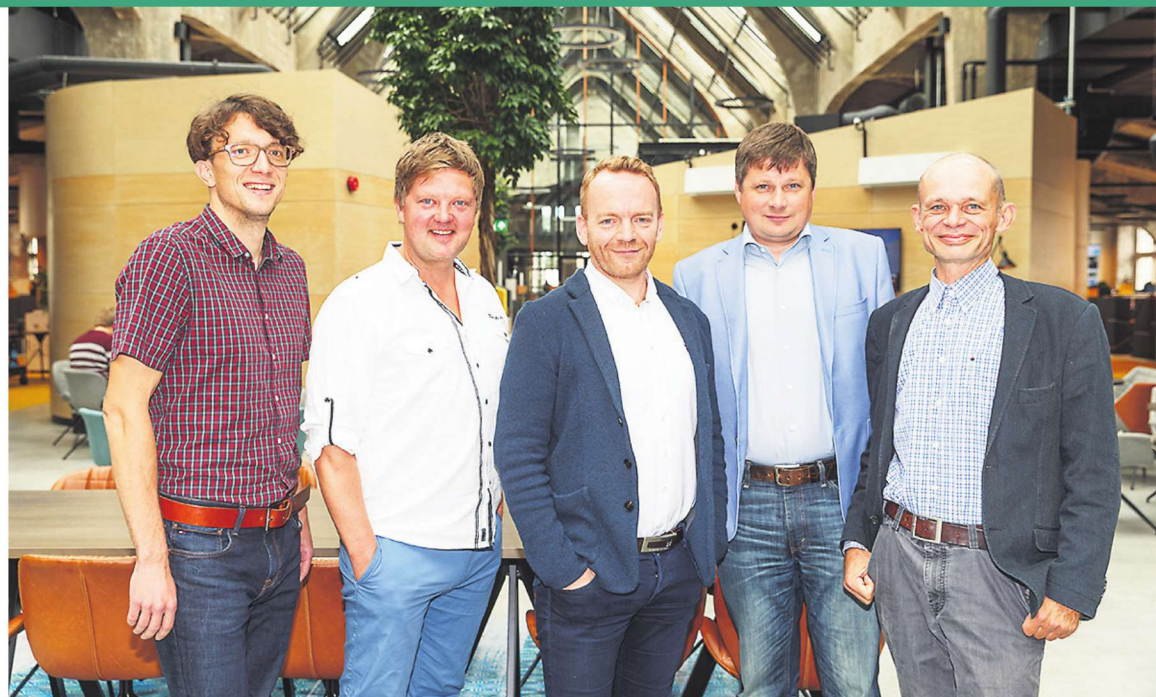
LÜHIDALT

Põhja-Korea katsetas ajaloo suurimat tuumapommi

Põhja-Korea teatas eile, et katsetas edukalt tuumarelva, mida on võimeline kandma pikamaarakett.

Enne riigi ametlikku teadet olid katsetusega kursis juba naaberriigid Jaapan ja Lõuna-Korea, kus seisemoloogid registreerisid kunstliku maavärina, vahendas BBC. Pyongyang teatas, et testiti vesinikpommi, mis on mitu korda võimsam kui aatomipomm. Analüütikute hinnangul tuleks neisse väidetesse suhtuda ettevaatusega, end selge on see, et Põhja-Korea tuumavõimekus areneb.

Kuna Jaapanis paiknevad ka USA sõjaväebaasid, leiavad analüütikud, et kui USA peaks Põhja-Korea mingil põhjusel välja vihadama, on üsna suur tõenäosus, et just Jaapan on esimene, kes seetõttu kannatab. BNY Mellon juhivstrateeg Neil Mellor tõdes, et kui jeeni peetakse üldjuhul kindlaks investeringuks, siis sõjalise konflikt puhkedes asi nii ilmselt ei jää.

◀ Äripäeva raadio hommikuprogrammi juhid Äripäeva ajakirjanikud Harry Tuul, Meelis Mandel, Priit Jõgi, Aivar Hundimägi ja Igor Rõtov.

FOTO: ANDRES HAABU

ÄRIPÄEV

Täna alustas tegevust uus raadiojaam

Täna kell 7.00 läks sagedusel 92,4 MHz eetrisse Äripäeva raadio, mis on mõeldud ettevõtlikule inimesele ja kus programmi ning uudiste valikul on fookuses ettevõtlust, majandusarengut ning investeerimist puudutavad teemad.

Raadio on sagedusel 92,4 MHz kuulatav Tallinnas ja Harjumaal, kuid interneti vahendusel on võimalik uut raadiot kuulata igal pool. Aadressil www.aripaev.ee/raadio saab uut raadiojaama kuulata otse-eetris, kuid lisaks on kõik saated järelkuulatavad.

Tööpäeval alustab raadio kell 7-9.15 vältava hommikuprogrammiga, mille ajal lähevad igal pooltunnil eetrisse uudised. Pärast hommikusaadet kuulab uudiseid igal täistunnil kuni kella seitsmeni õhtul. Hommikuprogrammi juhid ajakirjanikud Meelis Mandel, Igor Rõtov, Aivar Hundimägi ja Harry Tuul ning Äripäeva raadio projektijuht Priit Jõgi. Lisaks plaanitakse hommikuprogrammi tegijate hulka kaasata ettevõtja, kelle nime ei saa veel avalikustada, sest lõplik kokkulepe on sõlmimata.

Programm tellijate soovitudele vastav

Uudiste valikul soovib uus raadiojaam olemasolevatest eristuda sellega, et rohkem on fookuses majandust ja finantsturge puudutavad uudised, millele annavad lisaväärtust valdkonna asjatundjate kommentaarid.

Programm on korra nädalas, kaks korda kuus ja korra kuus eetrisse minevad saated. Valdav osa saated on eetris tööpäeval, nädalavahetustel lähevad eetrisse kordussaadet. Erandiks on laupäeval kell 10 algav kahetunnine "Äripäeva persoon".

Raadioprogrammi koostades võttis Äripäev muu hulgas aluseks ka tellijatel saadud tagasiside ning soovitusid. Näiteks on seetõttu korra kuus kavas saade "Ekspordivedurid", mis tutvustab edukate eksporditöride kogemuste abil Eesti ettevõtjatele olulisi välisurge. Korra nädalas on aga kavas saade "Äripäeva fookuses", mis keskendub konkreetse äri sektori võimalustele ja probleemidele. Investoritele mõeldud saateid on eetris kolm, millest kaks "Investor Toomase tund" ja "Börsipäevik" lähevad eetrisse korra nädalas ning "Investorikool" korra kuus. Tipp- ja keskastme juhtidele kasulikke näpunäiteid pakuvad saated "Juhtimislabor" ning "Lava jutud". Viimane vahendab sadadel Äripäeva korraldatud üritustel peetud ettekandeid ja teemapüstitusi. Praktilise suunitlusega on ka saated "Ekspert annab nõu", "Äripäev testib" ja "Kasulik Äripäev". Ühiskonnas parasjagu aktuaalsetele ja palju kõneainet pakkuvatele teemadele keskenduvad aga saated "Äripäev eetris", "Kuum tool" ja "Äripäeva debatt".

Kokku on Äripäeva raadioprogrammis esialgu üle 30 erineva saate, mida on teiste juturaadiotele võrreldes küll vähem, ent Äripäeva eesmärk on programmi samm-sammult suurendada. Oluline põhimõte uue raadio käivitamisel oli see, et raadio ei tohi kohe esimesel tegevuskuluga ka tu-

levikus olla kahjumis. See ning fookuseeritus ettevõtjatele ning ettevõtlikele inimestele on ka põhjus, miks saadete arv on alguses tagasihoidlikum. Peale selle soovib Äripäev teistest raadiojaamadest eristuda muusikavalikuga.

Eraldi toimetust ei ole

Äripäev otsustas, et ei loo eraldi raadiotoimetust, vaid raadio on üks toimetuse osa ehk lisakanal Äripäeva sihtrühmale oluliste teemade kajastamiseks. Just kuluefektiivsus on uue raadio eelis võrreldes mitut raadiokanalit majandava Eesti Rahvusringhäälingu ja Eesti Meediaga.

Raadioärisse otsustas Äripäev siseneda põhjusel, et raadioreklaamiturg on viimastel aastatel olnud väga stabiilne ja suutnud erinevalt trükireklaamist kasvada. Näiteks on raadioreklaami maht Eestis kaks korda suurem kui ajakirjade reklaamituru maht. Samas on konkurents *business-to-business* valdkonnas Eesti raadioturul tagasihoidlik, sest kanaleid taolise reklaami vahendamiseks on vähe.

Äripäeva raadio eesmärk on tulevikus olla kuulatav ka mujal Eestis, kuid see sõltub üleriigiliste ringhäälingulubade jaotamisest. Raadiot juhivad varem Trio raadiogrupi juhtinud Priit Jõgi.

ÄRIPÄEV

KOLIMISTEENUSED

Tel 613 9737, 503 6450 | ava@ava.ee | www.ava.ee

internetiturunduse
meistriklässid

turundustreff.ee

Turundus Facebookis / Wordpress / Sisuturundus internetis / Google Adwords / Google Analytics

Erinevate kaubaaluste ja pakkekomponentide tootmine, HT töötlus

kaubaalused.com

Telefon 51 05 565
investor@investor.ee

KAUBANDUS

Lidli Eestisse tuleku aeg teada

Saksa odavmüügikett Lidl andis Soome majanduslehes Kauppalehti esimest korda teada mingigi ajapiiri Eestisse tulemiseks.

“Laiendame äritegevust Eestisse ja Läti 2020. aastatel, täpset ajagraafikut investeringute alustamiseks pole veel teatud,” lausus Lidl Suomi tegevjuht Lauri Sipponen ajalehele.

2000. aastate alguses ostis Lidl Eestis krunte, kuid siis loobus turule tulemisest. Suvel kirjutas Äripäev, et Lidl esindaja Eestis, firma MMS Property Solutions OÜ ostab kokku kinnistuid Eesti suuremates linnades. Lisaks ostetud kruntidele paisab kinnistusregistrist, et ettevõtte omab õigusi ka Lasnamäel Tähesaju tänaval ja Haaberstis Rannamõisa teel.

Tähesaju tee krundid kuuluvad praegu ettevõttele Laagna Arendus. Selveri ja Bauhausi läheduses kerkiva kaupluse ümber paikneb veel mitu suurt jaeaketti, nagu Prisma ja Rimi.

Lasnamäel Tähesaju teele küllaltki lähedal, on MMS Property Solutionsil üks krunt juba ostetud. Raadiku 11 ja 11a kinnistu jaoks on firma juhatusel liige Tarvo Kubja teinud ettepaneku detailplaneeringu koostamiseks. Planeeritava maa-ala suurus on 1,26 hektarit ja ehitusõigust tahetakse kuni kahekorruselise kaupandushoone ehitamiseks. Planeeritav kaup-

◀ Lidli pood Saksamaal Ludwigsburgis. FOTO: EPA

27

Euroopa riigis tegutseb Lidl praegu, suvel avati esimesed poed USAs.

lux, kes on varem ehitanud näiteks Kuressaarde Maximale väljarentimiseks kaupluse.

Tallinnas Mustamäel asuv Sõpruse puiestee 153 kinnistu suurus on 6913 ruutmeetrit ja ehitusalune pind moodustab sellest 40 protsenti. Ehkki kinnistule võib ehitada kuni kolm neljakorruselist hoonet, on Tallinna linnaplaneerimise ameti andmetel Lidlil kavas rajada sinna üks kahekorruseline hoone.

Narvas vana tuttav krunt

Narvas on Lidlil Tallinna maantee 7 asuv kinnistu suurusega 7474 ruutmeetrit. Tegemist on endise piimatehase asukoha-

ga. Narva linn on seadnud linna peatänavale äärde ehitatavale kauplusele tingimuseks, et tuleb korraldada arhitektuurikonkurss ning kaasata protsessi ka linn. Lidl tahaks aga ehitada poe oma tüüpiprojekti järgi.

Krunt kuulus firmale Lidl Eesti OÜ juba aastatel 2004–2006, mil Lidl kavatses Eestis tegevust alustada, ent toona ei saanud nende plaanist asja ning krunt müüdi kontsernile Tallinna Kaubamaja, kuid ka nemad ei söandanud seal ehitust alustada, kirjutab Põhjarannik. Tänavu veebruaris soetas selle maatüki MMS Property Solutions.

ÄRIPÄEV.EE

ÜLEMISTE KOOKON AVAB UKSED JUBA DETSEMBRIS

Üüripinnad: 20-250 m²

Leia sobiv pind
kookon.ee

51 999 075

HALDA NUTILADU MOBIILIST

ST Kuidas tunda ära tõeliselt head kliendihaldustarkvara ehk CRMi?

Sisuturundus

ELE-RIIN RAUDSEPP
Excellent Business Solutionsi projektjuht

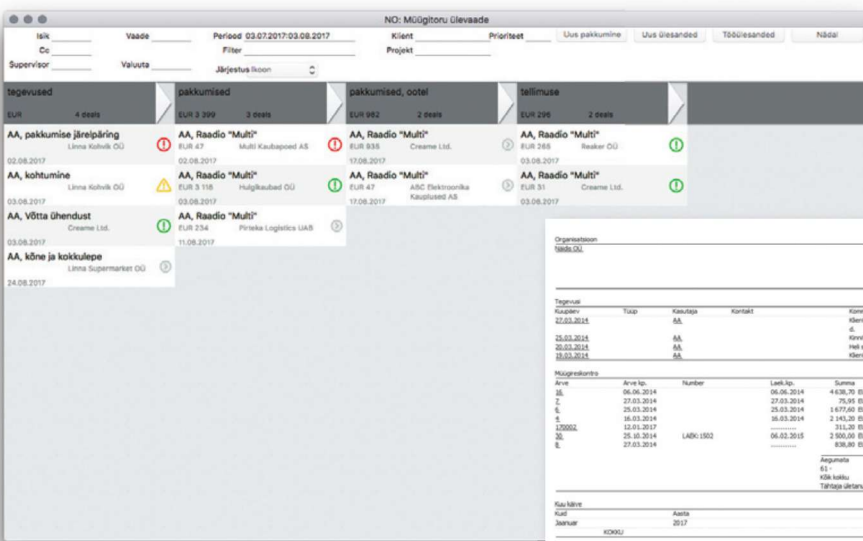
Kliendihaldustarkvara on vajalik tööriist igale ettevõttele, kelle kliendisuhete juhtimine vajab järjepidevat tähelepanu, soovides seejuures pakkuda enda klientidele ka rohkemat kui pelgalt arveid e-kirja teel. Äritegevus muutub aina kliendikesksemaks, mistõttu oodatakse müüjatelt ja teenusepakkujatelt kliendi muredega kursisolekut, pakkudes neile kiireid lahendusi ning personaalselt lähenevaid. Kuidas kliendihaldustarkvara siin aitama peaks, selgitab Excellent Business Solutionsi projektjuht Ele-Riin Raudsepp.

Kuigi äritarkvara Books on Eestis tuntud, teatakse seda enamasti kui raamatupidamistarkvara. Tegelikult pakub Books kasutajale oluliselt rohkem võimalusi, millest raamatupidamine on vaid üks väike, kuid oluline osa. Lisaks ärijuhtimise numbrilisele poolele aitab Books hoida silma peal ka kliendisuhete, pakkudes ülevaadet kõigist kliendiga seotud toimingutest. Booksi finantsjuhtimiseks ja raamatupidamiseks kasutatav ettevõtte ei ole seega vaja kliendihalduse võtta kasutusele eraldi eraldiseisvat tarkvara. Books teeb ka selle töö ettevõttele jaoks ära. Ei ole ettevõtet, kelle jaoks

kliendisuhted ei oleks olulised, mistõttu on kliendihalduseks mõeldud tarkvara kasulik enamusele ettevõtetest. Isegi kui 1–2 töötajaga mikroettevõttes tarkvarast justkui puudust ei tunne, siis tasub ettevõtte tegevusmahude kasvamisega kaaluda varakult kuhu oma aega investeerida. Mida varem kliendiga seotud toimingud ühte kohta koondatakse, seda mugavam on hiljem.

Hea kliendihaldustarkvara hõlmab endasse info kõigi klientitoimingute kohta: kontaktandmed, lepingud ja muud dokumendid, tehtud või koostamisel olevad pakkumised, kirjavahetus, telefonikõned ning väljastatud kaubad jpm. Kõik info on ühtmoodi mõistetav ja kiirelt leitav, andes ettevõtte uutele töötajatele või puhkusel olevale inimeste asendajatele võimaluse end kliendiga kiirelt kurssi viia.

Kliendiajalugu hõlmab endas seega kõike kliendiga seonduvat. Kui klient helistab, teab vastas olev inimene, kellega ta räägib. Ühtlasi on tal ülevaade kliendiga seonduvast ning pooli olevatest asjadest. Nii teab ta näiteks, et kliendile on tulemas homme tehnik, kes eile katkise auto tõttu tulemata jättis. Ja kui kõne tuleb mõnel muult ettevõtte kontaktikaardile lisada. Samuti saab kõne alustada otse programmist, jättes vahele numbrite ükshaaval tüütu sisestamise telefonikraanile.

◀ Kuvatõmmis IT-süsteemist

» Ettevõtte kliendihaldus on täpselt nii hea, kui kvaliteetsed on tarkvarasse sisestatud andmed.

Booksi äritarkvara annab kliendist 360kraadise ülevaate. Sealt näeb, millist tüüpi kliendiga on tegu, milliseid tooteid-teenuseid ta kasutab, kelle nimele on saadetud arved ning kas need on makstud, millised lepingud on temaga sõlmitud ja sõlmimisel, kusjuures kõiki dokumente ja arveid saab koheselt sealsamas programmis avada. Olemas on ka otsingu- ja filtreerimisüsteem, kust saab vaadata, kellega on seni suheldud, milliseid teenuseid talle on osutatud või kui palju on kokkupuuteid olnud

mingil ajaperioodil. Lisaks saab programmist otsida uue kliendi andmeid ning ühe nupu vajutusega täita kliendikaardi, mis töötaja jaoks tähendab oluliselt aja kokkuhoidu.

Laitmatu kliendihalduse alus on korralik andmebaas

Ettevõtte kliendihaldus on täpselt nii hea, kui kvaliteetsed on tarkvarasse sisestatud andmed. Seejuures kasutajad vastutavad selle eest, et kliendihaldus toimiks ja vajalik info talletuks. Kui kasutajad toiminguid ei tal-

leta, siis see ettevõtte kliendihaldust ei päästa.

Booksis on kliendi müügi-juhtimisel oluline roll täita ka müügiturul. See on müügiinimese peamine töövahend, mis koondab endas kõike, mis müügitöök vajalik. Müügituru jagunemine vastavalt kasutaja soovile ja loogikale veergudeks ehk faasideks. Näiteks võivad esimeses veerus olla kliendid, kellega on esimene kontakt tehtud ja va- ja edasi suhelda. Kui pakkumine on tehtud, tõstetakse klient järgmisse, ooteveergu. Kui et-

temaksuarve on tehtud, saab kliendi taas edasi tõsta. Seejuures saab müügituru märkida oma järgmisi tegevusi erinevate värvidega: halli märkiga klientidega tuleb ühendust võtta tulevikus, rohelistega täna ning punastega tuli suhelda eile. Müügituru on kalendripõhine ning kõik kuupäevad muutu- tuvad seal automaatselt.

Kõigist tegevustest, mida kasutaja Booksi müügituru kliendibaasis teeb, jääb automaatselt jälg ka kliendi ajalukku. Samade andmete alusel toimub ka kliendile arve väljastamine – kui töötajad on kalendrisse pannud kirja, et kliendi tarkvara programmeerimiseks kulus neil ühel päeval viis ja teisel kuus tundi, ei pea nad neid arve enam uuesti kuhugi edastama, sest program teeb seda nende eest.

Suurim erinevus Booksi kliendihaldustarkvara puhul ongi see, et infot sisestatakse üks kord ning seda saab kuvada erinevates vajalikes kohtades. Kogu programm on integreeritud – kõik muudatused on kohe reaajas kõigile asjaosalistele nähtavad. Lisaks saab iga programmi kasutaja kohandada seda enda eelistustele vastavalt. Nii kuvatakse ühed ja samad andmed erinevalt näiteks müügimeeste ja müügidirektori arvutiekraanil.

Rohkem infot: www.excellent.ee

MONOPOLIMURDJAD

Alexela sõdib Euroopa Komisjoniga

Alexela läks suve alguses Euroopa Komisjoni vastu sõtta, kuna arvab, et nende arendatav gaasiterminali projekt jäi sadakonnast miljonist ilma ebaõiglaselt ja poliitilistel põhjustel.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Äripäev

Eesti, Läti ja Leedu on ka poliitiliselt gaasisõjas, kus kõik tahavad oma. Kui oktoobriks üksmeelt ei leita, jäävad kõik rahast ilma.

“Kuna ühtegi konkreetset, objektiivset argumenti ei olnud, siis see saab olla ainult poliitiline otsus,” ütles Alexela ja ühtlasi terminaliprojekti arendava tütarfirma Balti Gaas juht Marti Hääl otse välja. Otsuse, millest jutt käib, tegi aasta alguses Euroopa ning selle järgi jäi Alexela arendatav terminaliprojekt Paldiskis ilma umbes sajast miljonist. Alexela tütarfirma on pöördunud Euroopa Komisjoni allorganisatsioonide vastu kohtusse.

Tegelikult on erafirma ja Euroopa Komisjoni vaheline tüli vaid osa Baltikumi suurest

gaasisõjast. Kolme Balti riigi peaministrid on siinse gaasinduse tuleviku üle tuliseid kõnelusi pidanud juba suve algusest, ent tulemust seni pole. Kui rahu ei tehta, jäävad rahast ilma ilmselt kõik.

Kõik sai alguse 2013. aastal, kui Euroopa tasemel lepiti kokku Balti regiooni tähtsate gaasiprojektide nimekirja. Nimelt tahtakse nii siin kui ka Brüsselis liita Baltikum ja Soome Euroopa ühise gaasituruga. Selle üks põhjus on soov murda Gazpromi gaasimonopol. Ametlikult on eesmärk sõnastatud diplomaatiliselt kui “võimaluste loomine gaasi tarneallikate mitmekesistamiseks”.

Üleliidulise tähtsusega projektide seas on näiteks Leedu ja Poola vaheline gaasiühendus GIPL ning palju elevant tekitanud Eesti ja Soome vaheline gaasitoru Balticconnector. Need on Euroopa Liidu kaasrahastuse taha saanud juba ammu ning ettevalmistused käivad hoogsalt.

Tähtsate projektide loetelus on ka Lääne-

» **Ujuv LNG-terminal on tarbijatele märksa kallim kui maismaale ehitatu.**

majandusminister Kadri Simsoni sõnul maksab vahe kinni tarbija

mere äärde regionaalse veeldatud maagaasi ehk inglispärase lühendiga LNG-terminali ehitamine. See tähendaks, et suure ookeani-laevaga saaks siia tuua kütuse näiteks USAst ning murda nii energiasõltuvus Venemaast.

Vajadus uue terminali järele ühiselt kokku lepitud, hakati arutama, kuhu see rajada tuleks. Euroopa Komisjoni tellitud uuring näitas, et sobiv asukoht on Soome lahe kaldal. See jättis valikusse vaid Eesti ja Soome. Alguses lepiti põhjanaabritega küll kokku, et terminal tuleb sinna, ent tunamullu otsustas sealne valitsus ühes riigifirmaga Gasum loobuda ning õiguse Eestile anda.

Krimm murdis Leedu

Veel enne seda võttis asi aga draamatilise pöörde. Aastal 2014 olid fossiilsete kütuste hind veel laes ning maagaasi sisseostuhind samuti ülikõrge. Vaid paar kuud varem oli Venemaa Krimmi enda ikke alla sundinud ning Ida-Ukrainas voolas veri ojadena. Poliitiline olukord oli pinev.

Leedu murdis. Ühised plaanid ja regionaalne koostöö jäeti kõrvale ning selle asemel otsustas sealne valitsus panna Lääne-Leetu Klaipeda sadamasse püsti oma ujuvterminali. Kõlavat nime Independence (Sõltumatus) kandev LNG-alus renditi 10 aastaks Norra omanikelt, lepingu järgi on riigil võimalus laev seejärel neilt välja osta.

Ehkki sõnades Leedu projekti pigem tun-

nustati, tegi olukord teistele Balti riikidele jätkuvalt muret. Eesti ja Läti polnud asjakorraldusega sugugi rahul. “See laev ja tema leping lõpeb aastal 2024 ja seetõttu Eesti riik ei ole veendunud, et Euroopa Komisjon saab meile väita, et meie gaasitarnete mitmekesisus on selle ujuva terminaliga tagatud,” rääkis majandusminister Kadri Simson.

Eesti seisukoht ongi olnud, et projekt on ajutine, ent vaja on ka püsivat ja turupõhist lahendust. Muresid on veel teisigi. “Ujuv LNG-terminal on tarbijatele märksa kallim kui maismaale ehitatu,” loetles Simson. “Ka tänava ja kõigil aastatel on Leedu sotsialiseerinud selle lisakulu oma gaasitarbijatele. Lisaks panustab Leedu ka riigieelarvest sinna ligikaudu 68 miljonit eurot aastas.”

Ka Eesti sees polnud asi lihtne, kuna terminali tahab püsti panna mitu tegijat. Tõsiseltvõetavaid projekte oli kaks. Üks oli algselt Tallinna Sadama ja Hollandi päritolu energiafirma Vopak ühine plaan panna jaam püsti Muuga sadamasse, teine Alexela grupi projekt teha terminal Paldiskisse.

Praeguseks on hollandlased otsustanud enda terminali esialgu oma rahaga väikses mahus püsti panna. Kui 4000kuupmeetiline hoidla on valmis, siis kaalub firma ka seda, kas taotleda ELi raha. Vopaki enda teatel ollakse põhimõtteliselt nõus rajama ka suuremat regionaalset terminali.

Alexela võttis aga kohe sihi hiigelpojek-

» Poliitikast, kas Balti peaministrid lepivad midagi kokku või mitte, sõltub kõik. Meil on kõik ettevalmistustööd tehtud, võiks alustada ehitust.

◀ Marti Hääl. FOTO: ANDRAS KRALLA

344

miljonit eurot maksva terminali ehitamisele võttis Alexela sihi ja ootab ELiit sellele kuni 39% tuge.

sama ning aprillis pöördus Alexela Groupi terminaliprojekti arendav tütarfirma Balti Gaas otsuse teinud Innovatsiooni ja Võrku-de Rakendusameti vastu kohtusse.

“Me tahame, et Euroopa Kohus kontrolliks, kas selline protsess on olnud nõuetekohane – kuidas on aastaid ühishuviprojekte menetletud, kõik on tehtud ja kontrollitud ja siis, kui on viimane tund, öeldakse, et ei olegi vaja,” rääkis Hääl. “Ei kõla ettevõtjale loogiliselt see protsess.”

Alexelal riigi tugi

Lahendust ei saa asi veel niipea ning asi võib võtta aastaid, ent esimesed seisukohad hakkavad Euroopa Kohtule vaikselt juba laekuma. Neljapäeval otsustas Eesti seisukohad ka valitsus. “Astume menetlusse,” kinnitas majandusminister Kadri Simson. Enda argumentidega astub riik Alexela poolele.

Eesti seisukoht on lihtne: Klaipeda on ajutine lahendus. “Eesti hinnangul tagab regiooni mitmekesise gaasitarne ja varustuskindluse vaid paikne maismaale ehitatud LNG-terminal,” öeldi valitsuse pressibüroost. “Oleme sama seisukohta ka korduvalt Euroopa Komisjonile presenteerinud ning peame oluliseks sellele tähelepanu juhtida ka antud kaasuses.”

Omasid ei saa muidugi toetamata jätta. Samas peab Eesti juba kevadest saadik Läti ja Leeduga piirkonna gaasinduse tuleviku asjus kõnelusi. Nimelt saatis Leedu peaminister Saulius Skvernelis märtsis kolleegidele kirja, milles rõhutas, et Leedu on Klaipeda jaamaga valmis tagama Baltikumi energiapuulgeolekut. Sisuliselt viitas ta, et Leedu tahab terminali norrakatelt välja osta ning kasutada selleks ELi kaasfinantseeringut. Klaipeda laevast saakski regionaalne terminal.

Aasta alguses esitas Leedu ka taotluse lisada enda ujuvterminal Euroopa energietika valdkonna ühishuviprojektide nimekirja. Kui Klaipeda jaamale see staatuse aasta lõpuks antakse, siis saakski see Euroopa Ühendamise Rahastu ehk CEFI-nimelisest fondist euroraha taotleda.

Eesti ootab teistelt Balti riikidelt aga toetust kohalikule projektile. Pingeid ja vaidlust on palju. Ratas, Skvernelis ja Läti peaminister Maris Kucinskis on LNG-terminali teemat sel suvel mitu korda arutanud. Ministritel oli plaan sõlmida nii-öelda hea tahte leping. Selle on heaks kiitnud Eesti ja Leedu. Läti aga teatas eelmisel nädalal, et vajab otsuse tegemiseks “täiendavat infot”.

“Ega sellest poliitikast, kas Balti peaministrid lepivad midagi kokku või mitte, sõltub kõik,” rääkis Paldiski terminali projekti juht Hääl. “Meil on kõik ettevalmistustööd tehtud, võiks alustada ehitust – sellel hetkel, kui on selge, et turg toimib,” lisas ta. Seni, kuni jätkub massiivne turumoonutus ja Leedu riik saab enda terminalile igal aastal 70 miljonit peo peale laduda, ei saa turg Hääle sõnu normaalselt ja vabana toimida.

Hea tahte lepingu sõlmimine on liioluline. Konflikti aga vältida ei saa. Nimelt rõhutas Euroopa Komisjon juulis Brüsselis peetud töögrupis, et on nõus ühishuviprojektiks nimetama ainult ühe Balti LNG-terminali projekti. Kui kolm riiki oktoobriks üht projekti välja ei vali, ei jõua nimekirja ükski ja saja miljoni kanti ulatuvast rahast jäävad ilma kõik.

tile. Juba 2015. aastal esitati taotlus, et saada 344 miljonit eurot maksvale terminalile kuni 39% osas tuge Euroopa Liidult. Terminal oleks suutnud vastu võtta suuri LNG-ookeanilaevu ning mahutanud gaasi 160 000 kuupmeetri suuruses hoidlas, kusjuures mahtu oleks hiljem saanud kahekordistada. Terminalis olnuks muu hulgas seadmed, mis oleksid võimaldanud gaasi tulevase Balticconnector'i kaudu Soome poole saata.

Leedu mõju ELi taseme otsustele

Meenutagem vahepeal korraks jälle Leedu. Mõistagi oli sealse valitsusel gaasitarbijatele täiendava maksu sisseadmiseks ning laeva rentimiskulude kandmiseks vaja riigiabi luba. Taotluses põhjendati turgu moonutava abi andmist just varustuskindluse ning alternatiivsetele tarneallikatele ligipääsu puudumisega. Luba saadi.

Asjad võtsid aga täiesti äraspidise pöörde. Tänavu veebruaris sai Alexela Euroopa Komisjonilt teate, et raha vähemalt esialgu ei tule. Miks? Klaipedas on terminal juba olemas ja see katab regiooni vajaduse, teatati kõrgemalt poolt.

Toona tões Alexela Groupi juhatuse liige Marti Hääl mõnevõrra tusaselt, et otsust oli ette aimata, kuna sellele viitasid Leedu peaministri sõnavõttud. Alexela oli kindel, et Leedu käitumine on mõjutanud ka ELi taseme otsuseid. Otsustati, et asja ei jäeta nii-

RIIgi Kinnisvara

Riigi Kinnisvara on 2001. aastal loodud Eesti Vabariigile kuuluv 215 miljoni euro suuruse aktsiakapitaliga kinnisvaraarenduse ning kinnisvarahalduse ja -hooldusega tegelev ettevõtte.

Otsime oma meeskonda KOMMUNIKATSIOONJUHTI

Kelle töö põhieesmärk on ettevõtte maine kujundamine ja avalike suhete korraldamine

Peamised tööülesanded:

- Ettevõtte väliskommunikatsiooni planeerimine ja juhtimine
- Meediapäringutele vastamine, -ürituste korraldamine ja juhtimine
- Pressimaterjalide koostamine ja avaldamine
- Ettevõtte väliste teabekanalite haldamine ja arendamise korraldamine
- Ettevõtte juhtkonna nõustamine ning toetamine avalike suhete ja kommunikatsiooni küsimustes.

Nõudmised kandidaadile:

- Kõrgharidus avalike suhete, ajakirjanduse, teabekorralduse või kommunikatsioonijuhtimise valdkonnas
- Erialane töökogemus vähemalt kolm aastat
- Väga hea suhtlemis- ja eneseväljendusoskus nii kõnes kui kirjas
- Laitmatu eesti keele ning hea inglise ja vene keele oskus
- Algatus- ja otsustusvõime
- Hea pingetaluvus ja analüüsivõime

Kasuks tuleb:

- Meeskonna juhtimise kogemus
- B-kategooria juhiluba ja auto kasutamise võimalus

Omalt poolt pakume:

- motiveerivat ja väljakutseid pakkuvat tööd arenevas ettevõttes
- professionaalset ja toetavat meeskonda
- kaasaegseid töötingimusi meeldivas töökeskkonnas
- võimalusi erialasteks täiendkoolitusteks
- Konkurentsivõimelist töötasu

Kandidaatidel esitada *motivatsioonikiri* ja *CV* tähtajaga 13. september 2017.a e-kirja teel personal.cv@rkas.ee märgusõnaga “Kommunikatsioonijuht”. Kandideerida saab ka läbi keskkondade CV Online ja CV Keskus.

AS TARTU NÄITUSED
EHITUSMESSID AASTAST
1995

EHITUS JA SISUSTUS

MESS, DISAINIALA, SEMINARID

12.-14. OKTOOBER
TARTU NÄITUSTE MESSIKESKUSES

REGISTREERU MESSILE
SOODUSHINNAGA!

WWW.EHITUSMESSID.EE

messi ametlik koostööpartner AS Tartu Näitused, Fr. R. Kreutzwaldi 60, Tartu

TARTU NÄITUSED

LIIKLUSMÄRGIHANGE

Komisjon tuvastas linna liiklushankel hulga probleeme

Riigihangete vaidlustuskomisjon (VAKO) rahuldab juba teisele ringile jõudnud Tallinna liikluskäitajate hanke järjekordse vaidlustuse, märkides isegi, et mõni hanke tingimus näib soovivat üht turuosalist.

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Äripäev

Selleks, et Tallinna transpordiamet võiks liikluskäitajate paigaldaja ja hooldaja otsimise hankega edasi minna, peab amet muutma mitut hanke detaili ehk viima hanke alusdokumendid õigusaktidega vastavusse. Transpordiamet võib vaidlustada otust kümne päeva jooksul halduskohtus.

Amet vaidles OÜ Warren Safety ettevõtetele vastu, märkides vaidlustuskomisjonile, et vaidlustus on esitatud halvast usust, eksitav, põhjendamatu ega tugine seadusele.

Süüdistus konkurentsi piiramises

Hanke vaidlustanud OÜ Warren Safety viitas oma kaebuses vastuoludele hanketingimusi reguleerivates sätetes, mille järgi on näiteks riigihanke ainsaks hindamise kriteeriumiks madalaim hind, kuid linn on kehtestanud ise kõikidele hankega otsitava teele toodetele ja teenustele ka piirhinna, millistest suuremate maksumusega hinnapakumuste esitamine on keelatud.

Nad tõid esile, et märkimisväärne osa ühikuhindudest on identseid kevadisele hankele laekunud ASi Signaal TM omadega ning leidsid, et linn piirab sellega konkurentsi. "Esitatud ühikuhinnad ei vasta isegi eeldatavale keskmisele turuhinnale ning hankija kohustab sisuliselt pakkujaid esitama alapakumusi. Hankija poolt "maksimaalselt lubatud" hind on tegelikkuses ligilähedane minimaalselt võimaliku hinnale."

Ka vaidlustuskomisjon on seisukohal, et piirhindade kehtestamine ei ole õiguspärane.

Transpordiamet märkis, et riigihangete e-keskkonnas on hanke juurde registreerunud ehk hoidnud tingimustel silma peal mitu samal ajal tegutsevat võimaliku pakkujat ning nendest mitte ükski ei ole vaidlustajana analoogseid küsimusi tõstata. Seega on väited väidetavate teiste potentsiaalsete pakkujate õiguste rikkumistest oletuslikud.

Lisaks leidis amet, et nad ei ole kitsendanud lepingu tingimustega võimalike pakkujate ringi ning samuti pole nad kehtesta-

tud ebamõistlikke ja põhjendamatu karmet tingimusi. "Vaidlustaja etteheited selle kohta, nagu oleks linna tegevus suunatud konkurentsi moonutamisele ja hanketingimused on ilmselt ASi Signaal TM soovivad, on paljasõnalised."

Prognoosimatud mahud

Warren Safety kaebas, et linn on jätnud avaldamata andmed, milline on viie aasta jooksul tellitavate teenuste maht, mille kohta on pakkujad kohustatud esitama nõutud ühikuhinnad. Seega on Warren Safety hinnangul nõutud ühikuhindu võimatu kalkuleerida, sest töö maksumus sõltub sellest, millises koguses tööd tellitakse.

Nad märkisid, et linn on samasuguseid teenuseid ostnud enam kui kümme aastat, mistõttu ei saa olla mingit takistust avaldada seni ostetud teenuste mahte või neid prognoosida. "Seega saab eeldatavate mahude esitamata jätmist käsitleda hankija teadliku tegevusena anda põhjendamatu konkurentsielise ASi Signaal TM, kes tööde senise tegijana valdab seda teavet."

Transpordiamet aga ütles, et tööde täpne maht ei ole teada ega ennustatav, sest sõltub olemasolevate esemete amortiseerumisest,

loodusjõududest, sõidukite tekitatud kahjustustest, Tallinna linnavolikogu eraldatavast rahast ja poliitilistest objektide rajamise otsustest ning majanduslikust olukorrast.

"Vaidlustaja ei arvesta hanke omapäraga, kuna võrdleb vaidlustustulust hanket lühiajalisemate ja lihtsakoelisemate hangetega, üritades rakendada põhimõtteid, mis on viimaste puhul arusaadavamad. Pakkujatele on antud keskmised ühikute paigalduste mahud," seisis linna vastuses.

VAKO leidis, et tööde mahu teadmine on hädavajalik pakumuse maksumuse arvestamiseks – on ilmne, et töö maksumus sõltub sellest, millises koguses seda tellitakse. "Pakkuja mõistliku hoolsuskohustuse hulka ei kuulu selle prognoosimine, milline võiks olla konkreetsete tööde tellimise maht, seejuures ilma igasuguste eelhindmeteta. Kuna vaidlustulust riigihankes tellitavad tööd ei ole põhimõtteliselt uudsed, ei saa hankijal olla objektiivset takistust avaldada seni ostetud teenuste mahte või vähemalt ligikaudseltki prognoosida neid järgneval viiel aastal."

Vaidlustuskomisjon nõustus Warren Safetyga, et tööde ühikuhindade kogusumma ei näita seda, et üks pakumuse oleks teisest

▲ Liikluskorraldusettevõtte KiirWarren.KL OÜ teemärgistustööd Raplamaal.

FOTO: EIKO KINK

TAUST

Kevadel võitis kallima pakumuse tegija

Kevadel kuulutas rahandusministeerium kehtetuks Tallinna liikluskäitajate ja fooride hanke tulemuse, kus võitis kahest firmast kallima pakumuse teinud AS Signaal TM.

Enne jaanipäeva kuulutas linn välja uue hanke, kuid 8. augustil esitas OÜ Warren Safety riigihangete vaidlustuskomisjoni vaidlustuse, misjärel hanke peatati taas.

Tegemist on samadele omnikele kuuluva liikluskäitajate maaletoomise, müügi ja paigaldamisega tegeleva ettevõttega, kellele kuulub ka kevadise hanke Signaali ainsa konkurentina osalema pääsenud KiirWarren.KL OÜ.

soodsam, kui pole teada tellitavate ühikute kogus. Seega ei võimalda ühikuhindade summade võrdlemine tegelikult parimat pakumust välja selgitada.

Umbmäärased hinnangud maksumusele

Warren Safety hinnangul on hanke eeldatav maksumus "vähemalt 5 miljoni eurot" hindamine lubamatu, sest riigihanke seaduse järgi tuleks see esitada konkreetse summana.

Transpordiameti hinnangul on väärisseisukoht, nagu oleksid liikluskorraldusele eraldatud rahalised vahendid selle hanke mahu või maksumuse arvutamise aluseks. On terve rida muid kulusid ning eelarve maht võib oluliselt muutuda.

Vaidlustuskomisjoni arvates ei saa viisil "vähemalt 5 miljonit eurot" esitatud riigihanke eeldatav maksumus ka sisuliselt täita olulisi eesmärke, milleks on hanke eeldatava maksumuse määramine vajalik. Näiteks takistab ülempiiri täielik puudumine pakkujatel tegemast arvestusi pakumuse reaalse maksumuse määramiseks ega võimalda ka linnal rakendada korda pakumuste tagasi lükkamiseks, kui need ületavad lepingu eeldatavat maksumust.

KAUPMEES Koik ühest kohast. 25 SEPTEMBRIS KAUPMEHES 7 kauplusaldu üle Eesti kaupmees.ee e.kaupmees.ee	RANNAROOTSI Sealihasiült 330g 4.242 €/kg -28% 1.96€ 1.40€	MEREVAIK Sulatatud juust 18,5%, kukeseentega 18,5%, murulauguga 18,5% või suitsujuustuga 17%, 200g 4.650 €/kg -39% 1.54€ 0.93€	PREMIA Kirju Krants šokolaadi- koorejäätis küpsisetükidega või küpsisetort vanilli-koorejäätis küpsisetükidega 700ml 3.843 €/l -27% 3.73€ 2.69€
	NATAKHTARI Limonaad Tarhun 0,5l 1.580 €/l -30% 1.14€ 0.79€ pant 0,10€	PAULIG Classic kohv 500g KUNI -34% 1 tk 4.55€ 9.100 €/kg 2 tk 3.15€/tk 6.300 €/kg 12 tk 2.99€/tk 5.980 €/kg	ELDORADO Küpsis kolme šokolaadiga 180g KUNI -28% 1 tk 1.53€ 8.500 €/kg 3 tk 1.35€/tk 7.500 €/kg 11 tk 1.09€/tk 6.056 €/kg

Soodushinnad kehtivad 30. septembrini või seni kuni kaupa jätkub.

Spetsialistid soovivad,
Meistrid eelistavad

FEB®

An **ahlsell** company

Kampaania kestab kuni 30.09.2017

ORAS tooted eriti soodsate hindadega!

Uuenenud ORAS Apollo ja ORAS Nova tootesarjade tooted on nägusad, veesäästlikud ja kasutajasõbralikud ning sobivad hästi igasse vannituppa.

**Dušikomplekt
ORAS Apollo 520**

- 70 mm läbimõõduga käsidušš
- lihtsasti puhastatav
Antikalk dušipihusti

-40%

36.50

tavahind 61.-

520

**Dušikomplekt
ORAS Apollo 544**

- 95 mm läbimõõduga käsidušš
- lihtsasti puhastatav
Antikalk dušipihusti
- kolm EcoFlow veesäästlikku
pihustusrežiimi
- seatav kinnitusvahe

-40%

48.-

tavahind 81.-

544

**Dušikomplekt
ORAS Apollo 542**

- 95 mm läbimõõduga käsidušš
- lihtsasti puhastatav
- Antikalk dušipihusti
- seatav kinnitusvahe

-40%

41.-

tavahind 69.-

542

**Termostaatsegistiga
vannitoakomplekt ORAS Nova 7414U**

- täpne ja töökindel termostaat
- segistil EcoFlow vee vooluhulga kontroll
- survest sõltumatu integreeritud keraamiline suundvahetaja
- dušikomplektil kolm EcoFlow veesäästlikku pihustusrežiimi

159.-

tavahind 266.-

7414U

-40%

**Termostaatsegistiga vannitoakomplekt
ORAS Nova 7413U**

- täpne ja töökindel termostaat
- segistil EcoFlow vee vooluhulga kontroll
- dušikomplektil kolm EcoFlow veesäästlikku pihustusrežiimi

133.-

tavahind 222.-

7413U

-40%

oras
www.oras.com

www.feb.ee / e-post: feb@feb.ee / telefon: 654 8500

TALLINN: Forelli 4 / Tähetorni 108 (hulgiladu) TARTU: Ringtee 61B NARVA: Puškini 5 RAKVERE: Vase 1 / Narva 29 VILJANDI: Puidu 17 PÄRNU: Lina 22

BAKUU-AFÄÄR

Majanduseliit pidi 10 miljonist suu pu

Bakuu investeerimisafääris kümme aastat tagasi 10 miljonit eurot kaotanud ärimeestel ei õnnestunud kaotatud summasid finantsinspeksioonilt välja nõuda.

12

miljonist eurost veidi rohkem saadi investoritelt raha Bakuu kinnisvaraprojekti jaoks.

MÄRT BELKIN
mart.belkin@aripaev.ee

Äripäev

Kohtuasja lõpetas riigikohus finantsinspeksiooni määruskaebuse alusel, kuna leidis, et nõue on aegunud. "Kaebetähtaja ületamise tõttu tuleb asja menetlus lõpetada," seisab otsuses. Kõrgeimas kohtus asi seega sisulise vaidluse ni ei jõudnudki.

Kuidas asi üldse riigiasutusega kohtus käimiseni jõudis? Bakuu-kelmuse kohtuasi päädis küll võtmetegelaste süüdimõistmisega ning riigikohus mõistis kelmidelt investorite kasuks välja ka hulga miljonid. Täitemenetluse käigus selgus aga, et süüdlastel polnud piisavalt vara, et raha ära maksta.

Inspeksiooniga ei jäädud rahule

Nii esitati 2015. aastal finantsinspeksioonile kahju hüvitamise taotlus. Investorid nõudsidki nende summade hüvitamist, mida täitemenetluses sisse nõuda ei õnnestunud. Õnnetusse projekti raha paigutanud leidsid nimelt, et kahju jäanuks olemata, kui finantsinspeksioon oleks teinud nõuetekohaselt järelevalvet.

Inspeksioon polnud nõus ning nii pöördusid investorid 2016. aasta märtsis kohtusse. Järgnes taotluste ja määruskaebuste jada, millega sisuliselt vaieldi selle üle, kas

nõuet üldse saab esitada. Nagu öeldud, otustas riigikohus, et nõue on aegunud.

Finantsinspeksiooni võidukas juht Kilvar Kessler kuulutas pressiteates: "Olen veendunud, et antud asjas püüdis rühm kaebajaid kuldkala kohast, kust seda õiguslikult püüda ei saanud."

Inspeksiooni argument aegumise kohta tugines sellele, et kahju tekkimisest teada saanud isik peab oskama esitada oma nõuded kolme aasta jooksul. Kahjust pidid investorid olema teadlikud hiljemalt 2009. aastal või 2010. aastal, kui afääri võtmete-

gelaste vastu esitati raha tagasisaamiseks tsiviilhagi.

Nõue on aegunud isegi siis, kui pidada kahjus teada saamise ajaks 2012. aasta veebruarit, märkis inspeksioon. Just siis ilmus Eesti Ekspressis lugu pettuse teemal ning paar päeva hiljem Delfis intervjuu, kus inspeksiooni toonane juht Raul Malmstein nende pihta tehtud kriitikat tõrjus ja rääkis, et emissiooniga kogutud raha sihipärase kasutamise uurimine pole finantsinspeksiooni pädevuses. Nüüdses määruskaebuses märkis finantsinspeksioon, et fir-

made varatuks muutumine pidi teada olema juba siis.

Ei läinud nii, nagu loodeti

Meenutame, kuidas praeguseks juba enam kui kümne aasta taha jäänud Bakuu-afäär üldse käis ning mis pika kohtuprotsessi käigus sai. Asi algas 2007. aasta juuli lõpus, kui toona ülipopi Gildi investeerimispanga masinavärgi üks osa, firma nimega Gild Financial Advisory Services (mis hiljem sai nimeks GFAS ning on praeguseks äriregistrist kustutatud) korraldas suure võlakirjaemis-

DUROC
MACHINE TOOL

„Meie laos on üle 100 uue ja kasutatud pingi!
Vaata lisa www.duroc.ee“

Duroc Machine Tool OÜ

Tel 736 6648

info@duroc.ee

www.duroc.ee

PVC HALLIDE MÜÜK, TOOTMINE JA PAIGALDUS

Jaanus Laane 50 66 284, info@finest-hall.com

FINEST
HALL
www.pvc-halli.fi

TARBIMINE

Eestlased hakkasid kalleid asju ostma

Igapäevase ostlemise asemel on hakatud kulutama pikemas plaanis vajalikele asjadele, teatas majandus- ja kommunikatsiooniministeerium.

Jaekaubandusettevõtete müügitulu kasv juulis aeglasemalt kui juunis. Eelnevate aastate kasvukiirus ei ole jaemüügis jätkunud, sest kuigi palgakasv püsib kiire, on suurema inflatsiooni tõttu reaalpalka kasv viimastes kvartalites oluliselt aeglustunud, seisab pressiteates.

Ministeeriumi analüütik Karel Lember ütles pressiteate vahendusel, et igapäevase ostlemise asemel soetatakse nüüd rohkem kestvuskaupadeid. "Seda näitab kiirelt kasvav autode ja kinnisvara müük," ütles ta.

Ministeeriumi teatel on järgnevatel kuudel oodata jaemüügi kasvu mõningast kiirenemist 2-5 protsendi vahemikku.

Juulis ulatus jaekaubandusettevõtete müügitulu statistikaameti andmetel 592 miljoni euroni, kasvades aastaga püsivhinnades 1%. Koos sõidukikaubandusega ulatus kasv kokku 3%ni. Müügitulu mõjutasid kõi-

ge enam supermarketid, kus on ülekaalus toidukaubad. Selles grupis vähenes müügitulu aastaga 3%, teatas ministeerium. Tugevana püsis tööstuskaupade müük ja kõvasti kasvas jaemüük posti või interneti teel, mis näitab üha kasvavat online-kaubanduse populaarsust.

Üha rohkem laene ja liisinguid

Lember selgitas, et kuigi jaemüügi üldine kasv oli juulis pigem tagasihoidlik, ei näita see majandusliku aktiivsuse vähenemist. "Üha rohkem on hakatud suurenenema kodumajapidamiste laenu- ja liisinguportfell, mis kasvas juulis Eesti Panga andmetel 6,6%. Samas oli säästude kasv veelgi kiirem, ulatudes aastases võrdluses üle 8%. Seega võib öelda, et majapidamistel tarbimiseks vahendeid on, kuid pigem on teadlikult otsustatud rohkem soetada kestvuskaupu ja säästa, kui raha toidupoes kulutada," ütles ta.

Jaemüügi kasvu kiirust võib tema hinnangul vähendada see, et kõrgema aktsiisi tõttu ei ostate enam nii palju alkoholi.

htaks pühkima

◀ 30. mail 2014. aastal mõistis Harju maakohus Bakuu-afääri kohtualused 3-6 kuuks vang, lisaks mõisteti neilt välja miljonid eurosid. Kohtupingis projekti üks juhte Erki Piirsalu.

FOTO: ANDRAS KRALLA

afäär kohtusse ning algas Eesti esimene investeerimiskelmuse protsess, kus jäid süüdi nii Gild kui ka mitu seal töötanud kunagi tuntud investeerimispankurit.

Nimelt leiti uurimise käigus, et Seaside Residence Baku projekti kontolt liikus pea kogu emissiooniga kogutud raha lühikese aja jooksul pärast emissiooni USAs registreeritud varifirma Law Firm BM LLC arvel-duskontole Läti Parexi pangas.

Aastal 2012 kohtusse jõudnud riigiprokuratuuri süüdistuses seisis, et emissiooni käigus esitati valeandmeid, et näidata pakumist soodsamas valguses ja investoritelt raha kätte saada. Süüdistus keskendus investeringu saamise asjaoludele, kuna raha kasutamises polnud võimalik kellelegi süüdistust esitada, teatas prokuratuur toona.

Eksitavatele materjalidele tuginedes investeeris projekti hulk tuntud ärimehi. Koh-tule esitas hagi üle 30 kannatanu, teiste seas Hans H. Luik, Olari Taal, Enn Veskimägi ja Marcel Vichmann. Suurimate summadega said vastu pükse Vichmann ja Luik, esimene nelja ja teine kolme miljoni euroga.

Tingimisi vangistus

Lisaks emissiooni korraldanud Gild Financial Advisory Servicesile firmana said süüdistuse ka projekti võtmeisikud. Investeerimiskelmuse süüdistuse sai projekti üks juht Erki Piirsalu, kelmusele kaasaaitamises Gild Bankersi endised partnerid Tõnis Haavel ja Šarunas Skyrius, samuti Haaveli äri-partner Harles Liiv.

Tunamullu veebruaris määras kohus Piirsalule kaheaastase tingimisi vangistuse kolmeaastase katseajaga, Haavelile ja Liivile seitsmekuulise vangistuse kolmeaastase katseajaga. Leedulase Skyriuse karistuse kohus tühistas aegumise tõttu.

Emissiooni korraldanud GFAS sai 50 000 euro suuruse rahalise karistuse ning kustutati õige pea äriregistrist. Võtmetegelastelt mõistis kohus afääris raha kaotanud investoritele välja veidi vähem kui 12 miljonit eurot, kuid võtmetegelased olid ennast juba varatuks teinud.

siooni, milles lootis kokku saada 16,5 miljonit eurot.

Tegelikult laekus Seaside Residence Baku nime kandva koorordiprojekti rajamiseks vaid veidi üle 12 miljoni euro. Plaan oli osta päikeselises Aserbaidžaanis pealinna külje all 147 hektari suurune magus maatükk mere ääres, teha detailplaneering, ehitada taristu ning siis maa maha müüa.

Asjad läksid aga hoopis teisiti. Investorid ei teeninud sentigi – veelgi enam, nad ei saanud isegi sisse pandud raha tagasi. Viis aastat hiljem jõudis kurikuulus Bakuu-

MEEDIA

Nuutmann lükkab väiteid ümber

Eesti Meedia juhatuse esimees Sven Nuutmann lükkas ümber väiteid, justkui oleks City24 juba enne müüki olnud Eesti Meedia suuromaniku Margus Linnamäe kontrolli all.

Äripäev kirjutas, et kinnisvaraportaali City24, mille varjatud kuulumisest ravimi- ja meediaärimees Margus Linnamäele on aastaid sahistatud, läks ametlikult tema valdusse. Nimelt teatas Linnamäele kuuluv AS Eesti Meedia, et soetab kinnisvaraportaali City24 Eesti ja Läti äriüksused.

AS Eesti Meedia juhatuse esimees Sven Nuutmann tegi artikli peale pöördumise. "Eesti Meedia lükkab kategooriliselt ümber reedeses Äripäevas avaldatud Ekspress Grupi juhi Mari-Liis Rüttsalu väited, nagu oluks kinnisvaraportaali City24 juba enne müüki Eesti Meediale kontserni suuromaniku Margus Linnamäe kontrolli all," seisis pöördumises.

ASi Eesti Meedia juhatuse esimehe Sven Nuutmanni sõnul

▲ Sven Nuutmann. FOTO: ANDRES HAABU

on äärmiselt kahetsväärne, et Eesti juhtiv ärileht Äripäev oli valmis sõna-sõnalt ning tege-likke asjaolusid eelnevalt kontrollimata avaldama Eesti Meedia konkureeriva börsiettevõtte tegevjuhi täielikult väärad ning laimavad väited konkren- di kohta. "AS Eesti Meedia kin- nitab veelkord, et Margus Lin- namäe ega tema ettevõtteid ei ole enne ostutehingut kunagi

omanud kontrolli City24 üle," ütles ta. Ühtlasi soovitas Nuutmann Ekspress Grupi aktsionäridel suhtuda edaspidi ettevaatlikult Rüttsalu väljaütlemistes- se, kuna tema sõnul on põhjen- datult alust arvata, et need ei põ- hine tõestel andmetel.

Äripäeva artiklis ütles Ekspressi Grupi juht Mari-Liis Rüttsalu, et Ekspress Grupi jaoks ei ole midagi muutunud. "Nii nagu mõlemad portaali olid enne meie alustava portaali konkurendid, on need ka nüüd," ütles ta.

Rüttsalu sõnul oli tegu Linnamäe geniaalse plaaniga: "Os- ta konkurent samas sektoris üles, peita see paariks aastaks variisiku omandisse, kaks aastat samas sektoris mitte midagi osta ja samal ajal toode vaik- selt allavett lasta, et tema eel- mise aasta käive kindlasti üle kahe miljoni euro ei oleks ja seejärel ilma konkurentsiameti loaga jändamata omanikuna kapist välja tulla," selgitas ta.

ÄRIPÄEV.EE

PALGAKOKKULEPE

Simson: hea aeg alampalka tõsta

Eesti ettevõtete kasumid kasvasid aastaga 22 protsendi võrra, seega ei tohiks ettevõt- jatel olla raske nõustuda alampalka tõstmisega, teatas majandus- ja taristuminister Kadri Simson.

Simson ütles pressiteate vahendusel, et alampalk on viimastel aastatel stabiilselt tõus- nud, jõudes 470 euroni. "Para- ku on minuni jõudnud kuul- dused, et järgmise aasta alguses toimuva tulumaksuvaba miini- mumi tõstmise tõttu 500 euro- ni on tööandjad seisukohal, et alampalka ei peaks järgmisel

aastal tõstma. Olen selgelt see- suguse arvamuse vastu ja kut- sun tööandjaid üles ametiühin- gutega koostööd tegema ning alampalka kasvatama," teatas majandus- ja taristuminister Kadri Simson. "On tähtis, et sel- le reformi efekt jõuaks ka töö- tajateni, mitte ei jääks tööand- jate ettekäändeks palkade kül- mutamisel."

Kasumid ju kasvavad

Simsoni sõnul ei kinnita sta- tistika väidet, et Eesti ettevõt- lussektoril on raske alampalka tõsta. "Selle aasta teises kvarta-

lis kasvas ettevõtlussektori ko- gukasum 827 miljonile eurole, mis on 22 protsendi võrra suu- rem kui aasta varem samal ajal. Seetõttu pean oluliseks, et ka sel sügisel sünniks kokkulepe alampalka tõstmiseks järgmisel kahel aastal," lõpetas Simson.

Majandus- ja taristuminister Kadri Simson teatas, et edastas reedel tööandjate keskliidu esi- mehele Toomas Tamsarile üles- kutse jõuda ametiühingute keskliiduga kokkuleppele ning tösta miinimumpalka ka järg- nevatel aastatel.

ÄRIPÄEV.EE

MÜÜA

AS "ASWEGA"

(reg-kood 10097265)

40,269% osalus.

AS "ASWEGA" põhitegevusala on enda kinnisvara arendamine ja üürileandmine.

AS "ASWEGA" omandab kinnistuid aadressilt:

- Lastekodu tn 48/Masina tn 1 Kesklinna linnaosa, Tallinn,
- Mere pst 4 Kesklinna linnaosa, Tallinn,
- Masina tn 7 Kesklinna linnaosa, Tallinn,
- Masina tn 9 Kesklinna linnaosa, Tallinn.

Info ja pakkumised: aswega1@gmail.com ▪ +372 523 3359

MAASTIKUTÖSTUKID
KAHVLTÖSTUKID
VIRNASTAJAD
KÄRUD

Eesti suurim kahveltöstukite vallaik

FORKLIFT.EE

TALLINN
53434946
53040810

JÕHVI
54004436

PÄRNU
5029762

TARTU
5090770
53083083

ÄRIPINDADE

MÜÜK | ÜÜR | ARENDUSED

KRISTI LEIDSAAR
Kinnisvaramaakler

Gsm: +372 5560 3055
E-post: kristi@skanton.ee

www.skanton.ee

UUS KORD

Soome tööle minnes võib saada trahvi

Soome uue seaduse kohaselt võib töötaja lähetamine Soome lõppeda trahviga, teatas advokaadibüroo SORAINEN vandeadvokaat Paul Künnap.

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Äripäev

Suvel vastu võetud seadusest lähtuvalt hakkab 1. septembril kehtima Soome töötajate lähetamise uus ja rangem kord. Seekord ei puuduta muudatused ainult ehituse valdkonda või tööjõu renti, vaid võivad mõjutada iga Eesti ettevõtet, mis saadab töötajaid Soome kas või lühiajaliselt.

Künnap selgitas, et uue korra kohaselt on välismaisel tööandjal töötajaid Soome saatete kohustus eelnevalt sellest Soome tööinspeksioonile teatada. Teade on nõutav, kui töölähetus toimub tööandja ja Soome tellija vahelise lepingu täitmiseks (näiteks teenuse allhange, toote paigaldus vms), kui töölähetus suundub grupi teise ettevõttesse (näiteks ematöötajate saadab koolitaja tütar- ettevõttesse) või kui tegu on tööjõurendiga.

» Töenäoliselt ei jäta tööinspeksioon trahvi määramise võimalust kasutamata ning sügisel on oodata suuremat trahvide lainet.

Advokaadibüroo SORAINEN vandeadvokaat Paul Künnap.

Soome maksuameti praktika määrata Eesti ettevõtetele makse pealiskaudsetel põhjustel on hoogustunud. FOTO: ANDRAS KRALLA

Grupisised töötajate liikumised on lubatud ilma teadet esitamata, kui nende kestvus on kuni viis tööpäeva nelja kalendrikuu jooksul. Grupisestest töötajate erand ei kehti ehitusvaldkonnas, kus on teade alati vajalik.

Teates nõutakse hulka andmeid tööandja, tellija ja töötajate kohta. Kui tööandjal on Soomes töölähetusel töötajaid rohkem kui kümme tööpäeva nelja kalendrikuu jooksul, peab tööandjal olema Soomes esindaja, kelle käsutuses peab olema kogu lähetuse kestvuse aja töötajate tööajaarvestus, palgaarvestus ning krediitdiastutuse tõendid makstud palkadest.

Kui varem oli Soome tööinspeksioonil õigus trahvida eelkõige tellijaid, siis nüüd kehtima hakkava seaduse alusel on tööinspeksioonil suuremad volitused trahvida Eesti ettevõtet, kes oma töötajaid Soome lähetusele saadab. Trahv teate esitamata jätmise korral on 1000 kuni 10 000 eurot. "Töenäoliselt ei jäta tööinspeksioon trahvi

määramise võimalust kasutamata ning sügisel on oodata suuremat trahvide lainet," ütles Künnap, kelle sõnul on hoogustunud ka Soome maksuameti praktika määrata Eesti ettevõtetele ja töötajatele makse väga pealiskaudsetel põhjustel. "Eriti ehituse valdkonnas koguneb maksuametile mõned aastad tagasi loodud töömaaregistrite kaudu hulganisti ekslikke andmeid, mille tulemusel on kohati Soomega ka suhteliselt põgusat kontakti omanud ettevõtte või ka töötaja avastanud ennast Soomes maksuvõlglasena," selgitas Künnap. Sellistel juhtumitel on tavaline, et ohver saab oma maksuvõlga teada märkimisväärse viivitusega, mõnikord aastate pärast.

Muutustel heidutav mõju

Soome sammud töötajate Soome lähetamise pärssimiseks on Euroopas ainulaadsed ja oma praktilises teostuses suunatud eelkõige Eesti ettevõtete vastu. Osaliselt on selles süüdi ka meie enda avatus, sest tänu meie

internetis kättesaadavatele registritele on Soome maksuametil pahatihti lihtsam koguda Eesti ettevõtete ja inimeste andmeid kui Soome ettevõtete ja inimeste omi.

"Igal aastal karmistuv regulatsioon, suurenev halduskoormus, kohati kafkalik asjaajamine ning vastuolulised juhendid omavad heidutavat mõju, mis eelduslikult ongi eesmärk," ütles Künnap. Kuna enamasti saavad pihta keskmised ja väikeettevõtjad, kellel ei ole ressursse võimsa riigiga kohtus vaielda, ei ole seni suudetud kontrollida Soome tegevuse vastavust siseturu nõuetele.

Künnap sõnul on aina raskem rääkida Soomes teenuste ja kapitali vabast liikumisest. "Senise kogemuse põhjal võib eeldada, et järgmisel aastal rakendatakse jälle uusi ettevõtete halduskoormust suurendavaid meetmeid," ütles ta. Olukorra muutmise eeldab esiteks, et probleemi teadustatakse, edasi on vaja ettevõtjate omavahelist suuremat koostööd ning seda, et riik kaitseks oma ettevõtteid võõrsil aktiivsemalt.

SEADUS

Hangetel uued reeglid

Reedel hakkas kehtima uus riigihangete seadus, mis muudab riigihangete tegemise paindlikumaks.

Rahandusministeerium teatas, et tähtsa muudatusena võimaldab seadus kontrollida kõrvaldamise aluste puudumist ja kvalifitseerimise tingimustele vastamist esmajoones pakkujate enda kinnituse abil. Samuti annab seadus õiguse nõuda lisadokumente üksnes edukalt pakkujalt. Kuna ka edukat pakkujat kontrollitakse peamiselt elektrooniliste andmebaaside kaudu, väheneb sellega kõigi osapoolte koormus, ütles presideeritud rahandusministeeriumi asekancler Raigo Uukkivi.

Seadus laiendab hankijate võimalusi kõrvaldada hankest ebauusaid ettevõtjaid. Samuti võetakse kasutusele heastamise instrument, mis annab ettevõtjale võimaluse tõendada, et ta on oma usaldusvärsuse taas-

tanud. Samuti ei kõrvaldata ettevõtjat maksuvõla tõttu, kui ta on hankemenetluse käigus võla tasunud või ajatanud.

Muudetakse riigihangete piirmäärasid, lihtsustatakse väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate riigihangetele juurdepääsu ja laiendatakse hankelepingu muutmise võimalused. Pakkumuse hindamisel suunatakse hankijaid enam arvestama sotsiaalsete ja keskkonnanalaste kriteeriumitega.

Lisandub uus hankemenetluse liik – innovatsioonipartnerlus, mida hankija saab kasutada turul puuduva innovaatilise toote, teenuse või ehitustöö väljaarendamiseks.

Luuakse alused üleminekuks riigihangete paberivabale korraldamisele ja uueneb riigihangete register. Täies mahus valmib uus kasutajasõbralikum register järgmise aasta lõpuks.

ÄRIPÄEV.EE

ÄRA KULUTA RAHA EDEVUSELE, VAID OMA TEGEVUSELE

Kasutatud büroo- ja muu mööbel

Hinnad alates
35 €

Hinnad alates
35 €

Hinnad alates
35 €

E-N 10-17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn,
Tel 552 6608

www.Apuneks.ee

MÜÜA KINNISVARA VIRUMAA

TÖÖSTUSKÜLA, Tõrma küla, Rakvere vald, Lääne-Virumaa
6000m²

Jaama tn 12, Jõhvi, Ida-Virumaa
1592,4m²

Jaama küla, Illuka vald, Ida-Virumaa
1831m², 40 tuba

HOTELL, Tallinna tn 49, Rakvere, Lääne-Virumaa
450m², 19 tuba

ÖÖKLUBI, Kuke tn 3, Rakvere, Lääne-Virumaa
876,9m²

Võta ühendust: kristo@k-kummid.ee

PROBLEEM

Kuidas lahendada kommunikatsioonikriisi?

PILLE IVASK
kaasautor

Tallegi tibuskandaali taustal on kasulik teada, kuidas tuleb tegutseda ettevõtte, mis on sattunud kriisi.

Hamburg ja Partnerite vanemkonsultant Annika Vilu tõdes, et põhjendamatult peetakse mõnikord kommunikatsioonikriisiks igasugust negatiivse alatooniga artiklit, kommentaari või sotsiaalmeediapostitust. Tema sõnul pole enamasti neil puhkudel tegu olukorraga, mis vajaks kriisile kohast reageerimist.

“Küll saab rääkida kriisist, kui meediakajastused või sotsiaalmeedia postitused hakkavad mõjutama organisatsiooni mainet, kujundama ümber klientide hoiakuid või söövad augu ettevõtte rahakotti,” täpsustas ta.

Kui asi eriti hapu, võib kommunikatsioonikriis jõuda staadiumisse, kus see halvab kogu organisatsiooni tegevuse ning klientide kõrval hakkavad lahkuma ka töötajad, lisas Vilu. “Ekstrem on arvata, et konkurendid kriisist võivad, pigem saab kahjustada kogu valdkond,” märkis ta.

Mängi olukorrad läbi

Kommunikatsioonibüroo Dalton vanemkonsultant Lennart Komp tõdes, et kriisi kommunikeerides tasub meele pidada kaht Mark Twaini tsitaati: “Räägi alati tõtt, sest nii ei pea sa midagi meele pidama” ja “Kui kahtled, räägi tõtt”.

Komp lausus, et üldjuhul tabavad kommunikatsioonikriisid neid ettevõtteid, kel on puudulik ettevalmistus. “Juhul, kui ettevõtte on investeerinud oma kriisijuhtimisvõimekusse, loonud sisemised mehhanismid, kuidas kriisiohtlike olukordades käituda, pannud paika rollid ja jooksvalt harjutanud, siis

SAMM-SAMMULT
Kuidas kriis toimida?

1. Hinda olukorda, kogu fakte, teavita vastutajaid, tegutse kiirelt, aga tasakaalukalt. Ära peida pead liiva alla, sest kriis ei sumbu ise, vaid paisub aina suuremaks. Ole kättesaadav ja abivalmis, seda osatakse üldjuhul hinnata.

2. Anna ise infot, ära lase vastaspoolel või spekulatsioonidel meediaruumi täita. Kui sul veel infot pole, siis ütle selgelt välja, millal rääkida saad ja pea oma lubadust. Kui avalik huvi on suur ja päringuid palju, siis korralda pressikonverents.

3. Teavita olukorras oma töötajaid, selgi ta tausta ja lepi kokku info liikumise reeglid. Kui organisatsioonil kriisikommunikatsioon

ni või meediasuhtluse juhendit ei ole, siis anna töötajatele kohe teada, kes vastutab kommunikatsiooni eest, kes on kõneisik.

4. Kui liikvele on läinud väärinfo, siis lükka see kohe ümber. Too esile fakte, jaga selgitusi.

5. Kui organisatsioon või selle esindaja on käitunud valesti, siis palu viivitamatult vabandust. Ära otsi õigustusi, ära süüdistata teisi, vaid võta vastutus.

6. Paku reaalne lahendus. Selleks võib olla ohuallika kõrvaldamine, riski minimeerimine, tootmisprotsesside ümberkujundamine, kannatanu abistamine või hüviti-se maksmine.

ALLIKAS: ANNIKA VILU

TAUST

Tallegg ei ole valmis kriisi kommenteerima

Meedia avaldas 21. augustil, kuidas Harjumaal Loo alevikus asuva Tallegi haudejaama kõrval seisvates prügikastides säutsusid munakoorte ja surnud lindude vahel ka elusad tibud.

VTA Harjumaal veterinaarikeskuse tege seejärel haudejaamas kohapealse kontrolli, kus tuvastas, et 20. augustil oli rikkis seade, millega tavapäraselt koorunud elu-

jõuetuid tibusid võimalikult huumansel viisil hukatakse.

Tibude hukkamise asjus käivitus ka kriminaaluurimine ning ühiskonnas lahvatas pahameel – paljud teatasid, et loobuvad Tallegi toodangu ostmisest.

Tallegg teatas Äripäevale, et ei ole valmis juhtunud veel kriisi kommunikeerimise vaates kommenteerima.

on küllaltki suur tõenäosus, et kriisiohtlik olukord lahendatakse enne, kui see üldse kriisina puhkeb,” õpetas ta.

Selleks peab ettevõtte juhtkond olema tema sõnul loonud keskkonna, kus probleeme mitte ainult ei märgata, vaid neist raporteeritakse ning need lahendatakse, mitte ei peideta nii-öelda vaiba alla. “Kriisijuhtimine on meeskonnatöö ja kui meeskond on hästi kokku töö-

tanud, on tulemused alati paremad,” rõhutas Komp.

Vilu lisas, et kommunikatsioonikriisi ette ennustada on võimatu ning võib juhtuda, et see tabab ka neid, kel väga hea maine. “Kriisi ennetamiseks ja lahendamiseks on oluline kõik riskikohad kaardistada ning aeg-ajalt ohuolukorrad läbi mängida. Pole mingi saladus, et sagedamini kui tehnika ja masinad, eksivad inimesed.”

INIMESED JA OHUTUS LADUDES

12. SEPTEMBRIL 2017
KEILA TÖÖSTUSLINNAKUS
Keki 1, Keila

VIIMASED VABAD KOHAD!
Registreeru:
www.logistikauudised.ee

Kõik algab inimestest!

Innovatiivne lähenemine tööohutusele ladudes algab inimesekesksest mõtteviisist. Mida rohkem me automatiseerime, seda enam tõdeme, et ohustus algab siiski eelkõige inimestest – nende motivatsioonist, teadlikkusest, koormatusest, tähelepanust, juhtimisest jne.

SÕNA SAAVAD:

- TIINA SAAR-VEELMAA** tööõnne spetsialist ja päeva moderaator
- JANEK LEHTMETS**, Keila Tööstuslinnak, Harju KEKi tegevjuht
- REIN REISBERG**, tööinspektsiooni töökeskkonna konsultant
- LENNO PÖDER**, Ametikoolitus OÜ, tegevjuht ja koolitaja
- ROGER ALLAS**, HAVI Logistics tegevjuht
- KAAREL SUUK**, Ensto Ensek Keila tehase juht
- TUULI TOMSON**, Glamoxi tarneahela juht
- LAURI VIILEBERG**, Keila Tööstuslinnak, Harju KEKi müügi- ja turundusjuht

SEMINARIL RÄÄGIME:

- Kuidas inimesi läbi tööõnne motiveerida?
  - Kas ja kuidas on ohud ajas muutunud?
  - Kuidas innovatiivsete meetmete abil märgata igapäevaseid, kuid märkamatu ohuolukordi?
  - Kuidas on ettevõtted taganud tööohutuse nii ladudes kui ka ladudega piirneval territooriumil?
  - Kuidas korraldada veokite liikumine ja laadimine ohutumalt?
- Kogemuslood: Havi Logistics, Ensto Ensek, Glamox

LISAKS RINGKÄIK Keila tööstuslinnakus ja ettevõtete Ensto Ensek ja Glamox külastused

Lisainfo: www.logistikauudised.ee
programmijuht Anu Soomets,
e-post anu.soomets@aripaev.ee, tel +372 516 4397

TELLI BUSSIREIS MEILT!

- 9-52-kohalised bussid
- Juhuveod
- Tööliste transport

BUSSTRANS OÜ
tel +372 56 40 525, info@busstrans.ee

KOMMENTAAR**Tormiline sõit**

Majanduskasvu purjed on heisatud, tuleb kiire sõit.

Möödunud aasta lõpus ootasime käesolevalt aastalt majanduskasvu muutumist laiapõhjaliseks, mis on euroala ja meie põhjanaabritest kaubanduspartnerite, sh Soome, kiire kasvu taustal käivitunud ootustest märkimisväärselt hoogsamalt. Paranenud ekspordinõudluse ja aktiviseerunud ehitustegevuse taustal on majanduse kasvuhüppesse I poolaastal panustanud enim aga ettevõtete investeeringud.

Eesti on väike avatud majandus, mille puhul kogueksport moodustab koguni pea 80% majandusest. 70% suure kaaluga töötleva tööstuse toodangust läheb meil ekspordiks. Seega on suur osa majanduse investeeringutest ja ettevõtjate kindlustundest seotud ennekõike eksporditulede (ja tellimuste) väljavaatega. Kümnen-di kõrgeimale tasemele kasvanud euroala ja Eesti majanduskindlustunne teeb juba imet.

Rekordiline kasv on seotud ennekõike eksporditurgude paranemise taustal elavnenud investeeringutega. Kapitali kogumahutus panustas I poolaastal majanduskasvu koguni 3,8 protsendipunkti SKTst kvartalis, lisades kütust mootoris. Võrdluseks toetasid eratarbimine ja valitsuse lõpptarbimiskulutused majandust vastavalt 0,8% ja 0,05%ga. Eraettevõtete kõrval on esimese poolaasta investeeringute kasvuhüppesse jõuliselt panustanud riigiettevõtted (investeeringud 137 mln eurot).

Oht: hinnakasvu püsimine

Ettevõtjate tulud pöördusid ekspordinõudluse ja maailmaturu toorainehindade kasvupöörde toel esimesel poolaastal hüppeliselt ligi 9% aastakasvule. Tulude kasvu elavdamine toetab kiire palgakasvu jätkumist, mida veavad ennekõike välisosalusega erasektori ettevõtted. Ei ole üllatus, et suurimad majanduskasvu panustavad harud olid II kvartalis ehitussektori kõrval seotud ekspordiga, nagu energia, mäetööstus, aga ka IKT ning transport. Majanduskasv on muutunud laiapõhjaliseks ning kasvuriskid on ülespoole.

Eesti majanduse järgmiste aastate väljavaade püsib väliskeskkonna taustal valdavalt positiivne. Hoogustuvad valitsussektori investeeringud saavad tuge ELi struktuurifondi vahenditest. Ent rikkalikule viljasaagile järgnevad tavaliselt ikka veidi mõõdukamad löikuspeed. Headel aastatel tasub midagi reservideks kõrvale panna ja eelistada pigem ekspordi toetavaid nutikaid investeeringuid. Siseturu kuumenemisega kaasnev oht on kiire hinnakasvu püsimine järgmistel aastatel, mis kärbib pikemas perspektiivis majanduse konkurentsivõimet. Ehk õnnestub seda vältida?

TÕNU PALM
Nordea panga peaökonomist

» Rikkalikule viljasaagile järgnevad tavaliselt ikka veidi mõõdukamad löikuspeed.

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Vana-Lõuna 39/1, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111

Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105

Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099

Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised -
ostukeskkond privileeg aripaev.ee ja
soodsaim võimalus soetada
Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastoid vajaduse korral lühendada. Toimetus kaastoid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASI Äripäev kirjaliku nõusolekuta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võtte pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

KOLUMN**Riigi tarkvara vajab raputust**

Viimati fiaskoga lõppenud SKAIS2 projekt võiks olla piisav hoiatus, et nii me enam jätkata ei saa: esrindliku e-riigi kuvand on haihtumas.

Praegu tehakse kõik hanked e-riigihangete keskkonna kaudu, mille pakutav kasutajakogemus oleks vastuvõetav olnud ehk üheksakümendatel. Hoo pis keerulisem on lugu tarkvarahangete sisulise poolega. On viimane aeg midagi ette võtta, et tagada riigile jätkuv konkurentsivõime järjest kiiremini muutvas tehnoloogilises maailmas.

Enamasti puudub hankijal endal piisav pädevus tarkvaraarenduse valdkonnas. Miks ei võiks näiteks enne konkursi väljakuulutamist toimuda hankekeskkonnas avalik foorum, kus hankija saaks hankekoostamisel nõu ja soovitusi tarkvaraarendusvaldkonnas spetsialistidelt? See parandaks oluliselt hankes sisulise poole kvaliteeti, aitaks koostada pädevad nõuded ning väljastaks paljude veidraste ja kahjulike nõuete (k.a lausrumaluse) jõudmise hankesse. Ühtlasi tagaks see parema läbipaistvuse hangete korraldamisel.

Praegu aga näeme liiga tihti hankesid, mis seavad põhjendamatuid ja isegi kahjulikke tingimusi, näiteks arendusmeeskonna komplekteerimise kohta, mis ei kuulu üldse hankija pädevusse; lisaks sisaldavad hanked tihti vigaseid või puudulikke ülesandepüstitusi. Kui teostust pakkuvad pooled näevad hanketingimusi alles siis, kui need on juba kinnitatud, ei ole võimalik saada parimat võimalikku lahendust.

Riigi kodanikele suunatud infosüsteemide lähtekood ja arendus peaksid olema avatud. Riigi tarkvara on põhimõtteliselt meie kõigi oma, see ei sisalda ka ärisaladusi, mida peaks varjama või kaitsma. Lähtekoo-

KAREL GOLBERG
AgileWorks ASI juhatuselise liige

» Praegu tehakse hanked keskkonna kaudu, mille kasutajakogemus olnuks vastuvõetav ehk üheksakümendatel.

di avaldamine suurendaks üldist läbipaistvust ja usaldatavust, võimaldaks paremat järelevalvet ning aitaks välistada ka n-õ arendaja löksu sattumise (s.o tellija jääb arendajast tahtmatult sõltuvaks).

Avatud lähtekood annab kõigile huvitatutele ülevaate koodibaasist. Võimalik on hinnata selle tehnilist taset ja korrektsust ning anda vajadusel tagasisidet (näiteks saab juhtida tähelepanu, kui ei järgita häid praktikaid või leitakse mõni tõsine turvaviga jms). Mis peamine, soovi korral on võimalik igal asjast huvitatul ka ise panustada. Maailma praktika näitab, et seda tehakse tihti isegi täiesti tasuta.

Järelevalve on unustatud

Praegu on enamik e-riigi süsteeme kinnised (lähtekood pole avatud), mistõttu keegi teine peale arendaja enda ei tea, kui korrektselt ja kvaliteetselt on tarkvara arendatud, kas see on tehtud jätkusuutlikult, kui turvaline see on jne. Kindlasti ei suurenda selline kinnine süsteem kodanike usaldust e-riigi lahenduste vastu.

Siit jõuame järgmise puuduseni avaliku sektori tarkvaraarenduses: järelevalve. Ehituses on meile iseenesestmõistetav, et selle juurde kuulub ka järelevalve, aga millegipärast ei peeta seda vajalikuks riigi infosüsteemide arendamisel. Mingil määral oleks abi varem käsitletud lähtekoodi avaldamisest – see distsiplineeriks arendajaid, sest nende kood oleks siis avalikkusele hindamiseks väljas. Konkureerivad arendajad ei jäta kasutamata võimalust puudujääkidele vihjata.

Praegune hankesüsteem soosib tarkvara arendamist pigem ebatõhusa ja riskantse koskmudeli järgi. See eeldab kogu aastate jooksul arendata-

va süsteemi täielikku etteplaneerimist ja seega tohutut ressurssi esialgsele planeerimisprotsessile, välistab paindlikkuse, vahepealsed muudatused ning üldiselt on arendusprotsessina kinnine ja tellija jaoks nähtamatu kuni süsteemi kättesaamiseni aastaid hiljem, mida aga pahatihti ei juhtugi.

Rohkem paidlikkust

Riigihangetes oleks vaja rohkem paindlikkust. Väga hästi sobib selle sajandi alguse tekkinud agiilne lähenemine. Agiilsel arendamisel keskendutakse alati kohe sellele, mis on antud hetkel kõige olulisem.

Olulisuse defineerib tellija sõltuvalt talle tähtsatest kriitereumitest. Näiteks võivad need olla ressursi kokkuhoid, kasumi teenimine, seadusest tulenevad nõuded jms. Agiilne tarkvaraarendus mõistab muutuvaid olusid – nii nagu areneb pidevalt maailm, peab seda suutma teha ka tarkvara. Arendusi tehakse väiksemate funktsionaalsete osadena, mis kõik on iseseisvalt kasutatavad. Funktsionaalsusi tarnitakse pidevalt ja võimalikult lühikeste perioodide tagant, tarnitav kood peab olema kvaliteetne, testitud ja kasutamiseks valmis. Arendusprotsess ise on tellijale pidevalt jälgitav, klient on protsessi aktiivselt kaasatud ja omab ülevaadet projekti olukorrast.

Tarkvara peab suutma areneda koos oludega. Selleks tuleb muuta lähenemist. Alustada võiks riigi infosüsteemide lähtekoodi avaldamisega. Traditsiooniline koskmudel on oma aja ära elanud, maailm on muutuv ja muutuda peab suutma ka tarkvara. Riigil on viimane aeg liikuda uude sajan-disse ja hakata tarkvara arendama agiilselt.

KOMMENTAAR**E-residendid – pankade peavalu**

Pankade tegevus toetub täielikult usaldusele. Panga toimimiseks on vaja, et kliendid usaldaksid pankasid, kus nad hoiavad oma raha.

Järelevalvaja heakskiitu panga juhtidele ja protsesside toimimisele on vaja tegevusloa olemasolu jaoks. Partnerite usaldus seob pangad muu maailma finantsüsteemiga. Arvestada tuleb ka Eesti ajaloolist tausta ja geograafilist paiknemist ning sellest tulenevat üldist usalduse lähtepunkti välispartnerite silmis.

Mitteresidentide teenindamisel on rahapesu tõkestamise alusprintsipi – tunne oma klienti – märgatavalt raskem täita võrreldes residentidega. Tunduvalt keerulisem on saavutada selle käigus mõistlikul tasemel veendumus, et klienti varade päritolu ja klienti tegevus on legaalne.

E-residentsuse programm on toonud pankadele uue väl-

AIVAR PAUL
pangaliidu rahapesu tõkestamise toimekonna juht

» Kontot soovivad avada ka kaugetest ja eksotilisest riikidest päris isikud, kel pole Eestiga seost.

jakutse – kuidas täita klienti tundmise nõuet märgatavalt võõramatest riikidest pärit isikute suhtes. Ühelt poolt on e-resident panga silmis täiesti tavaline mitteresident, kellel on Eesti riigi poolt välja antud turvalist suhtlemist võimaldavad identifikaator. Teiselt poolt seisavad pangad silmitsi olukorraga, kus kontot soovivad avada ka üpris kaugetest ja eksotilisest riikidest pärit isikud, kellel ei ole Eestiga ühtegi seost.

Kuni e-residentsuse prog-

rammi käivitumiseni oli kaugetest riikidest pärit mitteresidentidel peaaegu alati reaalne seos Eestiga. Oli see töösuhe, investimissoov, kinnisvara, kohalik olulised äripartnerid vms. Kindla seose abil oli ka võimalik paremini hinnata klienti tausta ning Eesti finantsüsteemi teenuste kasutamise vajadust.

Pank hindab riske

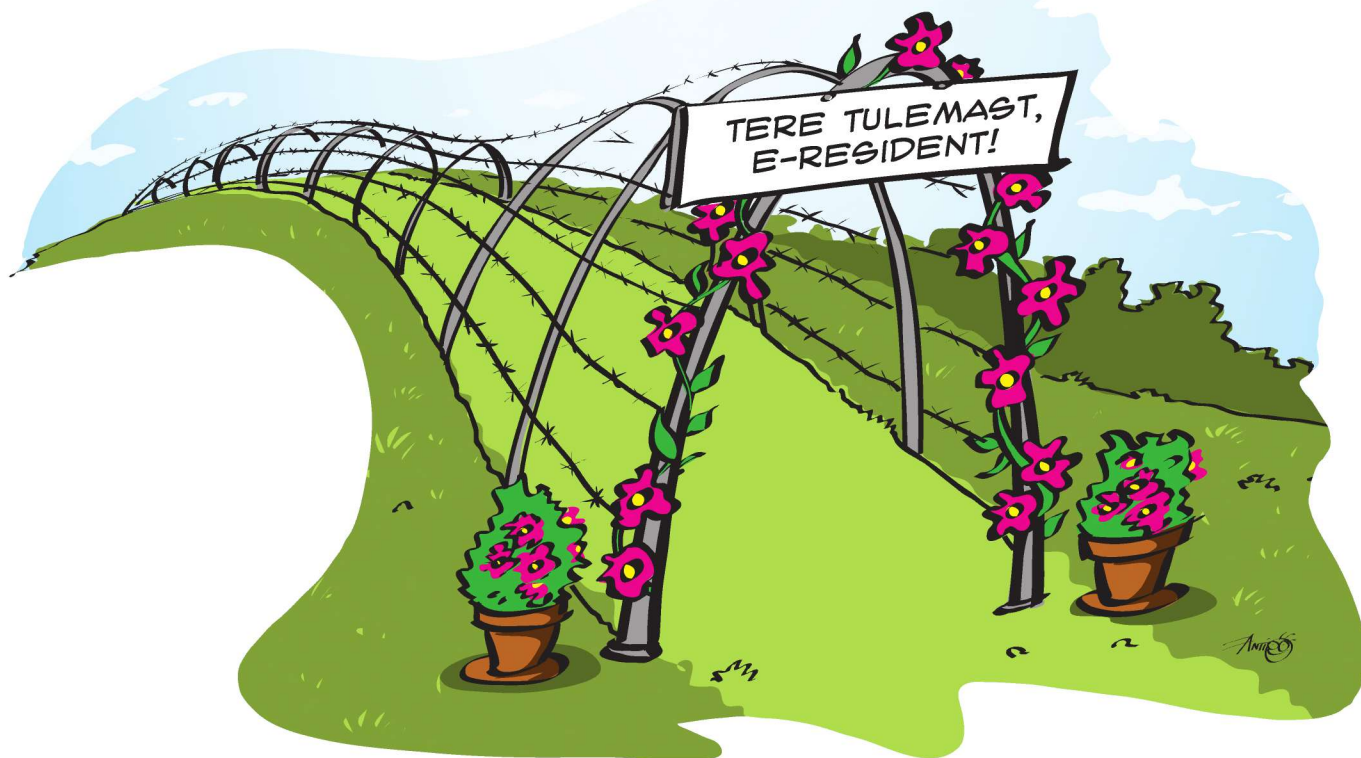
Nüüd on aga pangandussektor uue ülesande ees – kuidas olla veendunud, kas kliendiks saada sooviva isiku taust on arusaadav, kas tema vara on seaduslikul teel saadud ning tema tehtavad tehingud legaalsete eesmärgiga. Seda olukorras, kus isik tegutseb teises keeles, võib olla pärit riigist, kus interneti kasutamine ei ole võrreldes Eestiga levinud ning avaliksest registrist saada- vad andmed sisuliselt olematud. Kliendi tausta hindami-

se kõrval on keeruline hinnata ka tehingute sisu ja eesmärki, kui finantstegevus ei ole Eestiga mitte kuidagi seotud ja ülekannete vastaspoolel on samuti teiste riikide isikud.

Iga pank hindab oma riske ja riskimaandamise võimekust ning sellest tulenevalt seab ka e-residentide teenindamise riski. Lisaks globaalselt tugevale digiidentiteedile, mida e-residentsus pakub, oleks vaja globaalset tausta- ja referentside süsteemi.

Mõningaid võimalusi selles valdkonnas juba on – näiteks LinkedIn ja muu sotsiaalmee- dia, samuti Euroopa Liidu sees järjest enam konsolideeritud äriregistrid, tegelike kasusaa- jate registrid.

Siiski peavad pangad otsustama, kas ja kui palju panustada mitteresidentide klientide tausta kontrollimisele – või püüda oma kliendifookus tu- geva ja selge Eesti seosega.

JUHTKIRI

Haip või mitte, aga kipub väsima

E-residentsuse tulused on raske hinnata, aga mured on suured: rahapesuriskide vältimiseks tuleb pankadel palju pingutada.

Eesti e-residentsuse programm on maailmas ainulaadne ja toonud meie riigile hulgaliselt heatahtlikku tähelepanu. Meie endi vaimustus kipub aga lahtuma ja esimesed valjuhäälsed skeptikud ei hoiu oma kahtlusi vaka all: LHV omanik ja asutaja Rain Lõhmus iseloomustas e-residentsust viimati haibi ja absurdina.

Haip või mitte, aga projekti vedajad võiksid näo natuke ka Eesti poole pöörata ja näidata, missugust kasu kogu asjast saavad need ettevõtlikud inimesed, kes ajavad oma asju siin. Tulu, mida eelduslikult saada loodetakse, erineb mitu korda.

Majandusministeeriumi nõunik Mihkel Loide ütles eelmise aastal, et kui meil oleks 30 000 e-residenti, võiks see tähendada 60 miljoni euro Eestisse jäämist aastas, st ühe e-residendi siia jäetav tulu oleks 2000 eurot aastas. E-residentsuse programmi juht Kaspar Korjus aga on öelnud, et e-residentide loodud ettevõtted jätavad Eestisse kaudse tuluna keskmiselt 4300 eurot aastas. E-residentsuse isaks peetav Taavi Kotka, endine majandusministeeriumi IT-asekantsler, ütles eelmisel aastal, et tänu ühe e-residendi ettevõttele saame 362 eurot. Täna seisuga on e-residentide üle 23 000, nad on loonud üle kolme tu-

hande ettevõtte ning Korjuse andmetel on riigi tulu 2015 jaanuarist kuni 2017 augustini olnud 2,8 miljonit eurot. Kotka idee on olnud leida 10 miljonit e-residenti – ambitsioonide puudumises ei saa seda ettevõtmist kohe kindlasti süüdistada.

Arvestades, et projekt on napilt mõneastane, ei saa rehkenduste eelduslikust ja umbmäärasust pahaks panna, seda enam, et mainekujunduslikult on projekti võimatu alahinnata. Keerulisem on aga kõigi praktiliste probleemide lahendamine, mida meeletu aplombiga alustatud ettevõtmise endaga kaasa toob.

Pankadele lisatöö

Pankadele on e-residentide tuvastamine kaasa toonud hulga lisatööd ja tubli peavalu. Pangad, mille tegevus käib finantsinspeksiooni karmi järelevalve all ja rangetes seaduslikes raamides, peavad mitte-residentide – ja e-resident on mitteresident – teenindamisel lähtuma tunne-omaklienti-printsiibist. E-residentide puhul on vastavaid nõudeid täita tunduvalt keerulisem kui residentide puhul, ja see on ka põhjus, miks pangad on e-residentide suhtes tõrksaks muutunud. Kui mõni eksoteeriliselt riigist pärit e-resident tahab siin-

se panga kaudu raha pesta, siis on pangal suur jama kaelas, loomulikult seda ei soovita. Nii võib mõnel juhul olla lihtsam aeganõudva taustatöö tegemisele käega lüüa ning jaa asemel ei öelda – rahapesuriskid on suured ja tõsised. Võib vaid ette kujutada, mismoodi hakkavad siinset pangad kümne miljoni e-residendi tausta tuvastama ja nende äridega kursis olema, et vältida hiigeltrahve, mida selle kohustuse eiramine kaasa toob. Rain Lõhmusel pankurina on selle ülesande raskusest adekvaatne ettekujutus.

E-residentide poolt vaadates on aga küsimus selles, missuguseid teenuseid nad kaasa saavad. Veel eelmisel aastal tunnistas Kotka isegi, et e-residentsus vajab tõeliseks õnnestumiseks palju rohkem sobivaid tooteid ja teenuseid, kui neid siinsetel ettevõtetel pakkuda on. Ettevõtjate vaimustus e-residentidele sobilike teenuste pakkumisel pole seni olnud ülearu suur. Kas saab elulooma Kaspar Korjuse estcoini ideest, on esialgu vara hinnata: idee on alles värske, avalik debatt algstaadiumis ning vajab peale julgete mõtlejate ka kõvasid tegijaid ja seaduslikke raame, mille loomine käib oluliselt aeglasemalt, kui sünnivad suured mõtted.

VASTUKAJA

Lagedad langid teevad kurvaks

Riigimetsa Majandamise Keskus juhatare esimehe väitel tuleb metsa raiuda nii, et ökosüsteem tervikuna ei kannataks. Ohukoht on aga mujal.

Riigil kui omanikul on õigus välja võtta riigiettevõtete dividendide. ETV sarja "Suu puhtaks" avasaatest saime teada, et kui eelmisel aastal oli RMKst riigieelarvesse võetud dividendide summa 21 miljonit, siis sellel aastal kujuneb summaks 30 miljonit eurot.

Eelarve tasakaalus hoidmine muutub dividendinõuete kasvades üha pingelisemaks ja

KALEV TIHKAN
looduskaitsealase
juhatare liige

» Kui maakoduomanikega lugupidavalt suhelda, ehk jätkub siis nende loodusväärtusi säästev hoiak.

üks kardetav lahendus on raieturve suurendamine.

30 000 hektari salu- ja laanemetsade kaitse alla võtmise kavatsus tekitab küsimuse, kas nende alade hulka peaks arvatama renoveeritud kuivendusvõrguga riigimetsa alasid, kui on olemas hulk väikeomanikke, kes oma metsi intensiivselt ei majandada ja neid lihtsalt hoiavad kas maakodu kõrghaljastuse, seene- või marjametsana. Kui nende maade omanikega lugupidavalt suhelda, siis ehk jätkub nende loodusväärtusi säästev hoiak.

ÄRIPÄEV EETRIS

Kuula meid täna otse!

Äripäeva raadio alustab tegevust täna! Raadiot saab kuulata sagedusel 92,4 MHz ja Äripäeva veebist. Esimest otse-eetri raadiohommikut juhivad peatoimetaja Meelis Mandel. Edaspidi astuvad hommikuprogrammis üles ka Äripäeva ajakirjanikud Aivar Hundimägi, Igor Rõtov, Harry Tuul ja Äripäeva raadio ärijuht Priit Jõgi. Hommikuprogramm on eetris kell 7.00–9.15. Esialgu saab Äripäeva raadiot kuulata Tallinnas ja Harjumaal.

31

miljoni eurose ehituslepingu sõlmis Nordecon Kontek Intiga Porto Franco keskuse ehitamiseks. Tööde maht on 77 000 m³, ehitamine läheb lahti juba sel kuul.

UCRENT

ESINEMISLAVAD | TELLINGUD
TELGID | SOOJAKUD | PIIRDEAIAD
TRIBÜÜNID | ILMASTIKUKAITSED
LAOHALLID | MÖÖBEL ÜRITUSTELE

RENT, MÜÜK ja PAIGALDUS

tel +372 51 75 920 | www.ucrent.ee

LADUKS

www.laduks.ee

TÖÖSTUSUKSED
TULETÕKKEUKSED
LAADIMISSEADMED

MÜÜK | PAIGALDUS | HOOLDUS

5 AASTAT EDUKAID PROJEKTE

tel 6 803 505 mob 56 505 898 info@laduks.ee

Apple'i peakorteris Cupertino Californias töötab kokku 13 000 inimest. Apple Parki nime kandva kompleksi ehitamine läks maksma 5 miljardit dollarit.
FOTO: AFP / SCANPIX

ÜLEVAADE

Paisuv õun kergitas ka minu kasumit

Augusti tulemus annab põhjust rahuloluks, sest olen suutnud oma portfelli väärtust juba mitmendat kuud järjest kasvatada.

INVESTOR TOOMAS
investor.toomas@aripaev.ee

Äripäev

Täpsemalt kasvas portfelli maht 2,54 protsenti ning 31. augusti seisuga oli mul vara 288 831,42 euro eest. Kuu ajaga suutsin seega teenida 7160,25 eurot.

Augustis olid minu portfelli suurimad tõusjad Apple, mille turuväärtus kerkis 9,32 protsenti võrra, ning Norra lõhekasvatataja Lerøy Seafood – minu portfelli suurimaks positsiooniks olev aktsia kallines 8,62 protsenti võrra. Rõõmustada saan aga ka Brasiilia käekäigule panustava ETFi iShares MSCI Brazil Cappedi (EWZ) üle, sest vaid veidi vähem kui suvega on see minu portfelli toonud pea 500 lisaeurot. Mõõdunud kuul kerkis ETFi väärtus 4,96 protsenti.

Negatiivse poole pealt hakkab silma miinuses positsioonide küllaltki suur hulk minu portfellis. Nii kahanes augustis nii LHV kui ka Inbanki allutatud võlakirjade väärtus, samuti odavnesid Baltic Horizon Fundi osak ning Ryanairi aktsia. Baltic Horizon Fund on jätkuvalt ainus positsioon, mis on minu portfellis sisalduvatest väärtpaberitest alates soetamise hetkest miinuses.

Sellegipoolest pakkus Baltic Horizon augustis põhjust ka rõõmustamiseks, täpsemalt pani mind naeratama 133,74eurone väljamakse. Dividendi korjasin ka eelmise kuu suurimalt tõusjalt, Apple'ilt. Õunafirma maksis mulle omanikutulu 41,45 eurot.

Õunafirma turuväärtuse tõusule aitasid kaasa augustis avaldatud teise kvartali tulemused. Nimelt kasvas nii Apple'i käive kui ka müüdü iPhone'ide arv. Kui Reutersi küsitletud analüütikud ootasid 44,89 miljardi euro suurust käivet, siis tegelikult oli müügitulu 45,4 miljardit dollarit.

Kasum aktsia kohta oli 1,67 dollarit, mis on analüütikute ootustest 10 sendi võrra parem. Samuti müüdi eelmises kvartalis 41 miljonit iPhone'i, samas kui analüütikud ootasid 40,8 miljonit. Rekordi saavutas ka õunafirma vaba raha hulk, jõudes 261,5 miljardi dollarini.

Hiina rabe müük

Kitsaskohana saab Apple'i tulemustest esile tuua Hiina müüginumbrid, mis kukkusid konkrentsis Huawei ja Xiaomiga 14 protsenti võrra. See aga investorite optimismi ei langetanud ja õunafirma vedas tulemuste avaldamise järgselt tõusule ka Aasia tehnoloogiaaktsiad. Nii tiriti üles Apple'it varustavate tehnoloogiafirmade aktsiaid jälgiv MSCI AC Asia Pacific Index

EDETABEL

Norra lõhekasvatataja teeb rõõmu

▲		▼	
Apple	9,32	Statoil	-0,78
Lerøy Seafood	8,62	Ryanair	-1
iShares MSCI Brazil Capped	4,96	Baltic Horizon Fund	-1,87
Microsoft	3,02	Inbank, allutatud võlakiri	-2,25
Berkshire, B-aktsia	2,76	LHV, allutatud võlakiri	-4,66
Tallink	2,7		
Apranga	2,22		
Olympic EG	0,53		

ÜLEVAADE

Nõrk dollar paneb dollaris kauplevate ettevõtete pärast muretsema

Toomase portfelli augusti lõpu seisuga

	kogus	soetus valuutas	hind kohalikus valuutas	väärtus, €	% portfelist	kasum, €	tõus, %
Microsoft	412	26,18	74,77	26 050,94	9,02	16 840,5	185,61
Lerøy Seafood	6400	21,38	51,35	35 417,61	12,26	20 713,4	140,15
Apple	94	74,21	164	13 036,79	4,51	7098,47	121
Ryanair	221	12,11	17,95	3966,95	1,37	1290,08	48,19
Apranga	6000	1,89	2,74	16 440	5,69	5105,85	45,05
Tallink	11 900	0,85	1,14	13 566	4,70	3500,44	34,78
Statoil	615	120,08	147	9742,97	3,37	1788,01	22,42
Berkshire B-aktsia	55	145,98	181,16	8426,05	2,92	1627,71	24,1
Olympic EG	5000	1,64	1,89	9450	3,27	1226,78	14,92
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	100	34,61	40	3382,66	1,17	453,56	15,58
Inbank allutatud võlakiri	7	1000,46	1092,06	7568,56	2,62	641,19	9,16
LHV allutatud võlakiri	10	1000,32	1055,6	10 601,81	3,67	562,77	5,53
Baltic Horizon Fund	7430	1,35	1,32	9806,11	3,40	-199,29	-1,99

ALLIKAS: BLOOMBERG, ÄRIPÄEV

2,54

protsenti, 288 831,42 eurole, kerkis augustis investor Toomase portfelli väärtus. Vaba raha osakaal portfellis on 42 protsenti.

Äripäeva
Akadeemia

1. osa 17.10.2017
2. osa 21.11.2017
Kestus: 2 päeva

Karl Pae

€ 649 € (km-ga 778,80 €)
Kehtib kuni 07.09.17

Tavahind: 699 € (km-ga 838,80 €)

Google AdWordsis reklaamimine

1. osa: Kuidas reklaamid Google'is tõhusalt käima saada?
2. osa: Kuidas Google AdWordsis reklaamides tõhusalt tulemusi optimeerida?

protsenti, kuid samas oli püügimaht esimeses kvartalis väga suur. Kogu aasta kohta prognoosis firma, et väljapüügi maht tuleb aastatagusega võrreldes suurem.

Bloombergi küsitatud analüütikud leidsid, et lõhe pakkumine maailmaturul kasvab ja peamine juurdekasv tuleb Norrast ja Tšiilist. See aga peaks vähendama lõhekilo hinda. Sellegipoolest pole nii läinud ja lõhe hind augustis hoopis tõusis. Augusti eelviimase päeva seisuga tuli selle eest välja käia 56,8 Norra krooni, mis on paari nädala taguse ajaga võrreldes rohkem kui krooni võrra kõrgem.

Lõhe hinna tõusu taustal tõstsid Bloombergi küsitatud analüütikud ka Lerøy hinnasihti, mis kergitas taas aktsia hinda, augusti viimasel päeval lausa rohkem kui 3 protsenti.

Terror pärssis lennundussektorit

Lennundussektorit ning nii ka minu portfelli olevat Ryanairi mõjutas augustis Barcelonas toimunud terrorirünnak. Bloombergi analüütikute hinnangul tuleb terrorirünnak investoritele meelde geopoliitilisi ohtusid ning ajas Põhja-Korea pärast niigi segaduses investorite närvid veel rohkem pingule.

Analüütikute väidet kinnitas ka fakt, et Barcelona rünnak tõstis hirmuindeksit VIX ligi kolmandiku võrra, 15,4 tasemele. Euroopa börsidel kukkusid aga kõige rohkem turismisektori aktsiaid, näiteks neid järgiv SXTX kukkus 1,4 protsenti. Ryanair kukkus seejuures 2,5 protsenti.

Siinkohal meenuvad mulle terrorirünnakud Brüsselis, toona otsustasin midugi perspektiivika lennufirma ajutist nõrkust ära kasutada ning ostsin Ryanairi juurde. Seekord jäi langus kesisemaks ning seetõttu jäi mul tehing tegemata.

Positiivse poole pealt jäi augustis silma Ryanairi katse jõuliselt laiendada. Näiteks soovitakse osta osalus maksejõuetuks muutunud sakslaste lennufirmas Air Berlin. Ettevaatust põhjustab minus aga eelseisev Brexit – pärast seda võib Suurbritannia jääda välja ühtsete lennureeglite mõjualast. Ryanairi tegevjuht Micheal O'Leary on juba hoiatanud, et kui kokkuleppele ei jõuta, võib lennuühendus Suurbritannia ja Euroopa Liidu vahel katkeda. Paljud konkurendid mõtlevad aga ka juba keskuste rajamisest mõnda teise Euroopa Liidu riiki.

Möödunud kuul ei saanud ma investoriina mööda vaadata ka Põhja-Korea raketi katsetustest, mis pingestasid viimaseid suhteid USA ja Jaapaniga. Dollar reageeris uudistele suure langusega, samas kui euro ja jeen tugevnesid.

Kuna ka minu portfellis on dollari kauplevaid ettevõtteid, peaksin muret tundma. Kuna aga olen oma varad eri valuutade vahel korralikult hajutanud, maandab see minu riske. Iga investor võiks meeles pidada, et kuigi tugev valuuta näib tema portfelli jaoks parem, võib sel ka vastupidine mõju olla – antud juhul kannatavad euro tugevuse tõttu eurosoonis tegutsevad ekspordivad ettevõtted.

(MXAP). Õunafirma enda turuväärtus kalines päevaga peaaegu 50 miljardi dollari võrra ning aktsia hind tegi uue rekordi, jõudes 160,08 dollarile.

Lisaks teatas Apple uutest investeringutest, nimelt rajatakse Ameerika Ühendriikidesse Iowa osariiki uus andmekeskus. Projekti plaanitav maksumus on 1,375 miljardit dollarit. Andmekeskus hakkab muu hulgas toetama tehnoloogiafirma teenuseid, nagu iCloud ja Apple Music.

Apple'i tugevusest annavad märku ka faktid, et augusti lõpus premeeris firma oma tegevjuhti Tim Cooki hea töö eest 89,2 miljoni dollari väärtuses õunafirma aktsiatega. Samuti kinnitas oma lojaalsust ja jätkuvat usku õunafirma tuleviku Berkshire Hathaway omanik ning investimise guru Warren Buffett.

Lerøy tulemused ei heiduta

Kuigi Norra lõhekasvatava augustis avaldatud majandustulemused jäid analüütikute ootustele alla ja aktsia reageeris uudisele 3,5protsendilise langusega, kodus see möödunud kuu lõikes siiski märkimisväärselt.

Nimelt teatas Lerøy möödunud kvartali tulemusel 4,2 miljardi Norra krooni suurusel käibest, mis on mõnevõrra väiksem kui aasta tagasi samal ajal. Välja püütud kalade kogus kahanes teises kvartalis 36

TORMIKAHJUD

Orkaan paisutab automüüki

Kõigi eelduste kohaselt kasvavad orkaan Harvey tekitatud üleujutused Houstonis nõudlust uute sõidukite järele ning parandavad kohalike autotootjate müügi mahtu.

Fordi müügijuht Mark LaNeve märkis augustikuiste müügitulemuste esitlusel analüütikutele, et 2005. aastal järgnes orkaan Katrina laastamistöle nõudluse märkimisväärselt tugev kasv, vahendas Reuters. Pole täpselt selge, kui palju sõidukeid hiljutiste üleujutuste tõttu mahakandmisele läheb, kuid LaNeve sõnul ulatuvad hinnangud 200 000st miljonini. Fordi Houstonis asuvad edasimüüjad

» 2005. aastal järgnes orkaan Katrina laastamistöle nõudluse märkimisväärselt tugev kasv.

Fordi müügijuht Mark LaNeve

on kaotanud vähem kui 5000 sõidukit, teatas müügijuht.

Fordile kuulub suurim osalus Houstoni turul, 18%.

Autotootjate Ford Motor Company ja General Motors Company aktsiad on reedel kella üheksa paiku kerkinud umbes 3%, Fiat Chrysler Automobiles on seevastu juba 5% kõrgemal kui kauplemispäeva alguses. Augustis aga kahanes Fordi sõidukite müük USAs 2,1%, Fiat Chrysler pidi taluma lausa 11protsendist vähenemist. General Motorsi müüginumbrid USAs tõusid 7,5%.

ÄRIPÄEV.EE

KASV

Tallink hinnasihi kannul

Üle-eelmisel nädalal tõstis Swedbank Tallinki hinnasihi 1,15 eurole. Reedeks lahutas aktsiat sellest väga väike maa.

Reede hommikul alustas Tallinki aktsia kauplemist 1,14 euro tasemelt. Viimase kuuga on aktsia hind tõusnud 5,5 protsenti.

Swedbanki analüütikud põhjendasid eelmisel nädalal hinnasihi tõstmist Tallinki hea tööga: teises kvartalis kasvates ettevõtte hästi ja kontsern asus kaaluma uusi strateegilisi võimalusi, mis võib pädida aktsiapaki olulise ümbermängimisega. See töötab Swedbanki hinnangul tuua ettevõttesse uue hingamise.

“Tallinki teise kvartali äri kasum ületas meie ootust 13,5 protsendi võrra ning puhaskasum 8 protsendi võrra,” teatasid analüütikud.

Nad töid võrdluseks, et möödunud aasta teine kvartal oli Tallinkil üsna niru, eelkõige noroviiruse puhangu tõttu, mis tabas üht Rootsi-Soome vahel sõitvat laeva.

Positiivsed tulemused ajendasid Swedbanki analüütikuid tõstma hinnasihti 1,1 eurolt 1,15 eurole. Samas korralditi aktsiale antud hoisusooitust. Tol hetkel kaupleski aktsia 1,11 euro tasemel. Nüüdseks on hind kerkinud 1,14 eurole.

Analüütikud prognoosivad,

et hinnad Eestis ja Soomes muutuvad järjest ühtlasemaks ja see mõjutab ka alkoholi ja tubaka müüki laevadel.

Kasv hoolimata hinnasõjast

Samuti on märgata tugevat hinnasõda Läänemeres: Vikingi Line pani Tallinna-Helsingi vahel käima MS Viking FTSRi ning pakub väga madalaid hindu, mis on sundinud ka konkurente, eelkõige Tallinkit, hindu kärpima.

Samas suutis Tallink hinnasõjale vaatamata teises kvartalis reisijate arvu kasvatada 2% ning kaubavedude mahtu 10% võrra, seisab analüütikute kirjas.

ÄRIPÄEV.EE

KOMMERTSPANKADE INTRESSITOOTED

REKLAAM

Tähtajaline hoius EUR, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	üle 5 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeurige pangaga									
Tallinna Äripank	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,50	0,60/1,60	0,70/1,70	-	-	200
Tallinna Äripank (3)	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	-	200
Citadele Pank	-	-	-	0,01	0,01	0,20	0,35	0,75	-	150
Versobank	0,40	0,50	0,60	0,75	0,75	1,15	1,25	1,35	-	350
DNB	0,01	0,05	0,09	0,18	0,21	0,23	0,28	0,33	-	100
Krediidipank	0,10	0,10	0,30	0,60	0,90	1,50	1,70	1,80	2,00	100/200 (4)
Inbank	-	-	0,50	0,75	1,00	1,25	1,75	2,00	-	500

Jooksev hoius EUR, %

	keskmiselt kuu jäägil	kuu püsijäägil
Danske Bank	kontakteeurige pangaga	
Tallinna Äripank	-	0,00
Tallinna Äripank (3)	-	0,00
Citadele Pank	-	-
Versobank	0,00	0,00
DNB	0,05 (7)	-
Krediidipank	-	0,01
Inbank	-	-

Tähtajaline hoius USD, %

	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	min summa
Danske Bank	kontakteeurige pangaga						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20	200
Citadele Pank	-	-	-	0,90	1,00	1,30	200
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,10	500
DNB	0,10	0,11	0,14	0,29	0,39	0,49	100
Krediidipank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,10	0,15	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritud; (3) personaalpankunduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojärgil. Äripanga jooksva hoise intressimäär on nüüd 0%

Pankade kontaktandmed

Citadele Pank Narva mnt. 63/1, Tallinn, tel 770 0000, faks 770 0001, e-post: info@citadele.ee, www.citadele.ee

Versobank Hallivanamehe 4, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501, www.versobank.com

DnB PANK Tartu mnt 10, Tallinn, tel 686 8500, faks 686 8501, e-post: info@dnb.ee, www.dnb.ee

Eesti Krediidipank Narva mnt 4, Tallinn, tel 669 0941, faks 661 6037

Tallinna Äripank Vana-Viru 7, Tallinn, tel 668 8066, faks 668 8065

FONDID

REKLAAM

LHV Varahaldus

31.08

	ost	müük	NAV	riskiaste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,62	1,62	1,62	2,33	2,21	2,54	3,73	4,12	724 299 266
Pensionifond M, EUR	1,27	1,27	1,27	1,42	1,63	1,34	3,10	3,58	88 797 115
Pensionifond S, EUR	1,28	1,28	1,28	1,37	-0,46	-1,57	1,28	2,15	64 991 302
Pensionifond XL, EUR	1,43	1,43	1,43	2,73	3,06	4,15	4,49	5,02	126 455 384
Pensionifond XS, EUR	1,19	1,19	1,19	0,91	-0,32	-0,82	1,26	2,23	20 895 022
Täiendav Pensionifond, EUR	1,65	1,67	1,67	2,88	4,31	5,86	6,05	6,31	13 976 958
LHV Pensionifond Indeks	0,68	0,68	0,68		0,85	-	-	-	5 624 454
LHV Pensionifond Indeks Pluss	0,68	0,68	0,68		2,44	-	-	-	1 067 753
LHV Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,78	0,79	0,79	1,58	-0,78	-1,40	0,13	1,05	535 282
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,55	11,67	11,67		2,89	4,92	-9,57	8,03	11 459 970,44
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	10,20	10,31	10,31		8,80	17,16	7,81	5,48	3 688 968,10
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	6,52	6,59	6,59		8,80	17,16	7,81	5,48	-

Nordea Pensions Estonia

31.08

	ost	müük	NAV	riskiaste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	1,11	1,11	1,11	6,03	0,77	2,72	2,75	4,32	216 465 763,05
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,95	0,95	0,95	9,15	0,14	4,53	4,07	5,55	29 574 677,67
Nordea Pensionifond B, EUR	1,00	1,00	1,00	3,74	1,02	0,68	1,63	2,81	24 006 449,57
Nordea Pensionifond C, EUR	0,89	0,89	0,89	2,02	0,36	-1,43	0,99	1,81	13 468 098,78
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,48	1,51	1,49	12,15	-0,47	6,54	4,98	7,27	10 771 374,92
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,79	0,81	0,80	3,20	0,62	0,31	2,1	2,96	2 389 793,66

Trigon Asset Management

31.08

	ost	müük	NAV	riskiaste	% aasta algusest	tootlus (p.a), %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Trigon Balti Fond C, EUR	21,77	22,54	22,10	7,37	15,84	22,03	19,06	13,29	5 501 706,81
Trigon Uus Euroopa Fond C, EUR	34,80	36,04	35,33	11,57	26,87	36,38	11,42	13,76	161 054 445,10
Trigon Venemaa Top Picks Fond C, EUR	23,92	24,77	24,28	21,51	-2,35	28,13	15,04	3,97	8 807 661,11

Fondivalitsejate kontaktandmed

LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee

Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee

Trigon Asset Management AS Viru Väljak 2, Tallinn 10111, tel. +372 667 92 00, www.trigon.ee

Maakeri firmade kontaktandmed

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402

INVESTOR TOOMASE BLOGI

25 aastat ootamist sai lõpu!

Täna on minu jaoks üks õnnelikumaid päevi taasiseseisvunud Eestis.

Kui minu suurimaid muresid – sõltumatu majanduslehe loomine sai lahendatud juba enne kommunistiikkest vabanemist (ajaleht Äripäev loodi nimelt 1989. aastal) –, siis raadio ja telega nii libedalt ei läinud. Nii olengi olnud tänulik lehelugeja, kuid kui mõtted lähivad raadio või televisiooni peale, olen ikkagi aeg-ajalt pidanud välisjaamu kruttima. Investoritele suunatud tele- ja raadiosaateid on Eestis viimase veerandsaja aasta jooksul olnud niivõrd vähe, et nende ülesloetlemiseks ei kuluks paari ridagi. Tõsi, tänuväärset on tühimikku täita üritanud mitu veebiraadiot, sealhulgas Äripäeva enda populaarse "Äripäev eetris" podcast.

Alustab Äripäeva raadio

Majandusiniimestele ja investoritele on aga selgemast selgem, et seda kõike on kaugel liiga vähe. Sestap ongi täna minusuguste investorite jaoks päev, mis vääriks vabalt riigilipu heiskamist. Täna alustab Tallinnas ja Harjumaal sagedusel 92,4 MHz Äripäeva oma raadiojaam! Veebis saab uut raadiojaama kuulata mõistagi üle kogu maailma. See on raadio, mis keskendub suure osas justnimelt majandusteemadele ning investeerimisvaldkonnale. Tean, et paljud minu lugejad on seda uudist pikka aega oodanud ning seda suurem on rõõm pommuudis viimaks avalikuks teha.

Võin pikaajase meediatarbija jalgelt väita, et tegemist saab olema ainsa raadiojaamaga Eestis, mis kajastab põhjalikult olulisemaid sündmusi maailma finants-turgudel ja annab praktilist investeerimishinnõu. Vaevalt leidub mõni teine raadiojaam, kus igapäevased saatekülalised oleksid vabariigi parimad finants-spetsialistid ja kogunud rahajuhid. Kindlasti ei pea ka muusikavalikus pettuma. Olen saanud isegi raadioprogrammile pilgu peale heita ja käed külge panna ning nii tean juba ette, et investeerimis- ja ettevõtlaste maailmas huvitatud kuulajaid ootab hulk positiivseid üllatusi. Vähe sellest, et

99 Mind ennastki võib igal nädalal eetris kuulda ja saada vahetu ülevaade viimastest minu portfelli puudutavatest arengutest.
investor Toomas

PANE TÄHELE Investor Toomase kuulamissoovitus!

Investor Toomase tund. Saates räägib investor Toomas enda investeerimisotsustest ja -tehingutest, milliseid ettevõtteid hoiab oma orbiidil, vastab fännide küsimustele ja räägib enda õppetundidest.
Börsipäevik. Saade võtab kokku päeva tähtsamad arengud nii kohalikul börsil kui ka välisbörsidel, ettevõtete majandustulemused ning investorile tähtsad sündmused.
Investorikool. Iga miljardär on alustanud algusest ja just selleks see saade ongi, tuues kuulajani investeerimise ABC ehk kuldreeglid, jõukate õppetunnid ning valusaimad vitsa-hoobid, et oskaks neist hoiduda.
Gloaalne pilk. Saade vahendab ja kommenteerib Eesti ettevõtjatele tähtsamaid sündmusi nii välispoliitikas kui ka ettevõtluses.
Äripäeva persoon. Kuidas jõuda tippu? Selle selgitamiseks avab saade süviti üht oma valdkonna tipptegijat, kes võib olla nii ettevõtja, loovpersoon, tippjuht kui ka sportlane, kes on eeskujuks ning inspireerijaks.

ALLIKAS: ÄRIPÄEV

juba igal argipäeval eetris olevas hommikuprogrammis kuuleme nädala ja päeva olulisematest börsiteemadest, leiab kavast pikemaid persooniintervjuusid oma ala tipptegijatega, alates börsifirmade juhtidest kuni tippsportlasteni.

Mindki lastakse eetrisse

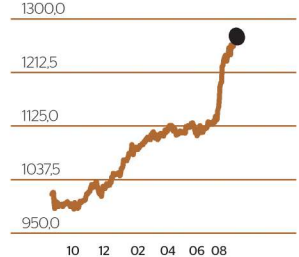
Mind ennastki võib iga nädal eetris kuulda ja saada vahetu ülevaade viimastest minu portfelli puudutavatest arengutest. Investeerimisteemadest kindlasti puudust ei tule! Kokku on Äripäeva raadios majandus-, poliit- ning muudel ühiskonnateemadel saateid 30 ringis. Soovitan rahuliku südamega keerata raadionupp Äripäeva raadiole ning ise minu sõnades veenduda.

OMX TALLINN 52 nädalat

Tallinna börsi üldindeks, kajastab põhi- ja lisanimikirja aktsiate liikumisi.

1275,74 +0,30%▲

13000
1212,5
1125,0
1037,5
950,0
10 12 02 04 06 08
perioodi kõrgeim 1277,47
perioodi madalaim 993,78

BÖRSIFIRMA

Kas Tesla kiusab oma töötajaid?

USA tööspektsioon süüdistab Teslat oma töötajate liiga karvide ning ebaausate piirangute seadmisel.

Tööspektsiooni andmetel rikkus Tesla oma töötajate õigusi seoses konfidentsiaalsusleppede sõlmimisega. Täpsemalt keelab see California Fremonti tehase töötajatel rääkimast oma töötingimustest ning turvalisusest töökojal, kirjutas Reuters. Samuti on uurimise all kaebused, justkui oleks Tesla oma töötajaid ähvardanud ning ahistanud ja rikkunud teisi nende õigusi.

Tesla on kõiki süüdistusi eitanud. "Ühelgi meediasse jõudnud väitel ei ole alust," kirjutas Tesla pressiteates.

Süüdistused põhinevad kolme töötaja ütlustel, kes väidavad, et Tesla sundis neid alla kirjutama leppete, mille kohaselt võivad nad reeglite rikkumisel silmitsi seista vallandamise või isegi kriminaaluurimisega. Seda juhul, kui nad peaksid meediaga oma töötingimustest rääkima.

PANE TÄHELE

Apranga käive kahanes. Kaheksa kuu käive on 3,3 protsenti mul-lusest väiksem.

Tallink on hinnasihti purustamas. Hinnasiht on 1,15 eurot, aktsia maksab 1,14 eurot.

Nordecon sõlmis uue ehituslepingu. Selle väärtus on 31 miljonit eurot.

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetuse, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

PORTFELL Kuidas läheb Toomase investeringutel? päevane muutus

+0,14%

väärtus 288 117,26 eurot
51% aktsiad / 43% raha / 6% võlakirjad

aktsiate päevane muutus protsentides

Ryanair	1,06
iShares MSCI Brazil Capped (EWZ)	0,6
Olympic EG	0,53
Apple	0,43
Statoil	0,14
Berkshire Hathaway B-aktsia	0,13
Microsoft	0,04
Tallink	0
Baltic Horizon Fund	-0,36
Lerøy Seafood	-1,16
Apranga	-2,19

Viimased tehingud

Ostis: 19. juunil 100 iShares MSCI Brazil Capped (EWZ) osakut hinnaga 30,91 eurot osaku kohta. Tehingusumma oli 3091,20 eurot. Teenustas oli 14,13 eurot.

Müüs: 11. mail 210 Lerøy Seafoodi aktsiat hinnaga 47,8 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 043,35 €. Teenustas oli 15,06 €.

SINU ARVAMUS

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

BÖRSIKAUBAD

Kütused

01.09

USD	
Nafta IPE, bbl	52,60
Nafta NYMEX, bbl	46,96
Mootoribensiin, t	628,50
Diislikütus, t	511,25
Kerge kütteõli, t	494,50
Masuut (1% väävel), t	316,75
Maagaas Henry Hub, btu, USD	3,04

Põllumajandus

01.09

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, USC/nael	128,30
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	382,30
Kakao NYBOT, USD/t	1966,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	141,25
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	369,75

Värvilised metallid

31.08

USD/t	
Alumiinium LME	2132
Vask LME	6819
Plii LME	2398
Nikkel LME	11700
Tina LME	20600
Tsink LME	3140

Väärismetallid

01.09

USD/unts, unts = 31,105 g	
Kuld COMEX	1321,89
Plaatina NYMEX	1000,90
Pallaadium NYMEX	943,69
Höbe COMEX	17,55

VALUUTA

Euroopa Keskpank

Austraalia dollar	AUD	1,502
Bulgaria leev	BGN	1,956
Hiina juaan	CNY	7,806
Hongkongi dollar	HKD	9,253
India rupia	INR	75,600
Jaapani jeen	JPY	130,810
Kanada dollar	CAD	1,497
Korea won	KRW	1331,220
Norra kroon	NOK	9,279
Poola zlott	PLN	4,258
Rumeenia leu	RON	4,592

Singapuri dollar	SGD	1,609
Suurbritannia nael	GBP	0,920
Sveitsi frank	CHF	1,145
Taani kroon	DKK	7,438
Tai baat	THB	39,247
Tshehhi kroon	CZK	26,101
Türgi liir	TRY	4,106
Ungari forint	HUF	306,630
USA dollar	USD	1,183

ALLIKAS: BLOOMBERG KELLA 17 SEISUGA

BÖRS

Tallinn

01.09

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm. %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,410	0,71	2 468	-	-8,1%	0,87	0,7%
Baltika	0,301	0,33	1 619	-	-1,2%	2,65	0,0%
Ekspress Grupp	1,320	0,00	79	9,0	9,1%	0,82	4,5%
Harju Elekter	4,370	0,46	9 681	2,8	47,1%	1,32	4,1%
LHV Group	11,700	0,86	18 983	15,6	21,0%	3,28	1,3%
Merko Ehitus	9,670	1,26	30 420	22,8	6,1%	1,40	4,2%
Nordecon	1,280	0,00	9 156	23,8	5,1%	1,21	7,0%
Olympic EG	1,890	0,53	26 518	9,1	29,0%	2,64	5,3%
PRFoods	0,525	0,96	13 417	46,4	1,9%	0,89	0,0%
Pro Kapital Grupp	2,280	-3,39	79	-	-2,7%	1,49	0,0%
Silvano FG	2,740	0,37	10 160	10,9	22,8%	2,50	7,3%
Skano Group	0,571	0,00	5 043	-	-23,0%	0,57	0,0%
Tallink Grupp	1,140	0,00	44 433	17,7	5,3%	0,94	2,6%
Tallinna Vesi	12,500	0,00	12 184	11,1	23,8%	2,64	4,3%
Tln Kaubamaja	9,870	1,13	12 232	15,6	15,4%	2,41	6,4%
Trigon PD	0,620	0,00	#VALUE	-	-2,1%	1,16	0,0%
Baltic Horizon Fund	1,315	-0,36	4 242	-	-	-	-

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emettevõtja osa põhjal

Riia

01.09

aktsia	sulgemis-hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	8,25	-1,90	6,7	0,6	-
Latvijas Gaze	9,13	0,00	23,0	1,1	-
Olainfarm	10,50	-0,94	12,2	1,5	-
SAF Tehnika	6,64	2,00	12,7	1,6	-

Helsingi

01.09

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	6,72	1,20	19,2	4,5	2,4
Citycon	2,29	-0,09	16,4	0,9	6,1
Elisa Comm.	36,60	-0,27	18,6	6,6	4,1
Finnair	9,82	2,83	-	1,9	-
Fortum	15,22	0,93	35,4	1,1	-
HKScan	3,24	0,00	-	0,5	4,9
Kesko	45,62	0,77	26,8	2,3	4,4
Neste Oil	36,93	-0,30	-	2,4	3,5
Nokia	5,26	0,96	-	1,7	-
Ovi	31,30	0,00	17,4	3,2	2,4
PKC Group	23,96	0,00	36,2	3,7	-
Stockmann	6,31	0,08	-	0,4	-
Stora Enso	11,13	0,82	-	1,6	-
UPM Kymmene	22,11	1,14	-	1,5	4,3
YIT	7,38	-0,47	122,9	1,7	3,0

Vilnius

01.09

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,68	-2,19	-	3,0	6,0
City Service	-	-	-	-	-
Invatda	4,920	0,00	-	-	-
Linas Agro	0,743	0,95	16,3	0,7	-
Panevezio Statybos	1,120	1,82	-	0,5	-
Siauliu Bankas	0,582	0,34	2,8	1,3	-
Snaige	0,281	0,00	-	0,6	-

EUR/SEK ▲
9,4818

EUR/RUB ▲
69,1235

SAF Tehnika ▲
+2,00%

Grindex ▼
-1,90%

LOE VEEBIST

Värsked börsiuudised ja turuülevaade:
www.aripaev.ee/investor